

Upravištvu: Ljubljana, Puciničeva
ulica 5 — Telefon št. 31-22, 31-23,
31-24.

Inseratni oddelek: Ljubljana, Puciničeva
ul. 5. — Telefon 31-25, 31-26.
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska
cesta št. 42.

Računi pri post. ček. zavodu: Ljubljana
št. 17.749.

ZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglaševanje
iz Kr. Italije in tujstva ima
Unione Pubblicità Italiana S.A.,
Milano

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka.
Naročnina znaša mesečno L. 12.—,
za inozemstvo pa L. 20.—

Uredništvo:
Ljubljana, Puciničeva ulica št. 5,
telefon 31-22, 31-23, 31-24.

Rokopisi se ne vračajo.

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA
per la pubblicità di provenienza
italiana ed estera:

Unione Pubblicità Italiana S. A.,
Milano

Proti Leningradu in Odesi

Neprestani napadi nemških letal na odeskko luko onemogočajo sovjetski vojski umik preko morja — Nemški sunek pri Gomelu severno od Kijeva — Položaj Leningrada čim dalje bolj kočljiv

Stockholm, 22. avg. d. Po padcu Herosna ob izlivu Dnjepra v nemške roke je na vsem velikem prostoru Ukrajine zapadno od Dnjepra ostala Odesa še edino ognjišče sovjetskega odpora. Pod neprestanim ognjem nemškega letalstva in topništva pa tudi na tej točki sovjetski odpor vidno popušta. Velikanske izgube na ljudeh in materialu, ki so jih utrpeli v Odesi obkoljene sovjetske čete v zadnjih dneh, morajo sovjetsko vrhovno poveljstvo v najkrajšem času prisiliti k opustitvi nadaljnjega odpora. Nemško letalstvo noč in dan brez slehernega prestanka obsipa mesto, zlasti pa še odeskko luko s točo bomb, ki so uničile že skoraj vse za morebitno evakuacijo pripravljeno sovjetsko transportno brodogoecnega vojnega materiala, in tistemu malemu številu čet, kateremu je uspelo pobegniti preko Dnjepra, na novem bojnem terenu ne bo mogoča uspešna obramba.

Na osrednjem bojišču pri Gomelu so bile večerj operacije po zaključanju velike uničevalne bitke v preteklih dneh le manjšega obsega. Po nekaterih vesteh so nemške čete medtem že vkorakale v mesto Gomel, ki leži sredi med Smolenskom in Kijevom.

Nemška ofenziva proti Leningradu napreduje na širokem pasu med Kingseppom (Jamburg) in Novgorodom ter prodirajo nemške motorizirane enote vzdolž prometnih zvez, ki teko od jugozapada odnosedno od juga proti Leningradu. S hudimi izgubami morajo sovjetske čete izpraznjevati drugo za drugo svoje obrambne črte ter se umikati na čim dalje bolj stisnjeni poslednji obrambni pas okrog Leningrada. Kakor pri Odesi, igra tudi v ofenzivi proti Leningradu odločilno vlogo nemško letalstvo, ki neprestano razbija sovjetske postojanke ter z rušenjem frontnega zaledja onemogoča sleherni okrepitvi sovjetskih obrambnih črt z novimi rezervami.

Finsko-nemški pritisk s severa se prav tako vztrajno nadaljuje in so tudi na tem področju sovjetske čete v neprestanem umiku.

Vorošilova poslednja rezerva

Rim, 22. avg. s. Mnogo angleških in ameriških listov objavlja z velikim podudarkom proglaš, ki ga je včeraj jutraj izdal vrhovni poveljnik sovjetske vojske na severu maršal Vorošilov vsemu sovjetskemu prebivalstvu v leningradskem okrožju. Proglas poziva leningradsko prebivalstvo, naj se oboroži in naj brani mesto pred nevarnostjo, ki se mu bliža, ker napoveduje ustanovitev tako zvane »narodne milice«, v kateri bodo lahko sodelovali vsi prebivalci ne glede na starost in spol.

O bitki za Novgorod

Berlin, 22. avg. d. Nemški vojni poročevalec Günther Kauffmann je objavil naslednje zanimive podrobnosti o operacijah okrog mesta Novgoroda južno od Leningrada, ki so bile uspešno končane z okupacijo mesta, katerega so sovjetsko-ruske čete ogroženo branile. Kauffmann piše med drugim:

V starih stolpih tega mesta so si sovjetski vojski uredili svoja strojniška gnezda. Utrdili so se prav tako tudi za mestnim obzidjem. Na ta način so s svojim ravnanjem naravnost izzivali uničenje sijajnih zgodovinskih spomenikov, ki jih je Novgorod tako bogat. Okrog 16. popoldne, — nadaljuje nemški vojni poročevalec, — se je sonce prikradlo skozi oblake in je s svojimi poslednjimi žarki obsulo Novgorod. V rdeči luči so se svetili iz opeke zidani stolpi mestnega gradu in rdeče so se solinci žarki odbijali od visokih, s čebulastimi kupolami okronanih mestnih stolpov, ki so se ostro odražali od svetle beline drugih mogočnih javnih zgradb. Tedaj pa so se nenadno pojavili nemški streljavnici. Odvrgli so svoje bombe in v vsakih treh tovorih je pomenil za mesto nezgodno pogublje. V plamenih in dimu so nam izginili izpred oči stolpi, strehe, zvoniki, cerkve in obzidja. Vse so zajeli črni oblaki. Z juga so tedaj pritiskali nemški pešci proti temu morju plamena in dima. Sprejel jih je ogenj iz pušk sovražnikov, ki so se zabarikadirali za zasilnimi postojankami, toda sledilci je nemški pehota vendarle uspelo zavzeti staro mestno obzidje. S tem je bila zavzeta poslednja obrambna črta, ki jih je bilo v okrožju 20 km okrog mesta vzdolž rečnega omrežja urejenih cela vrsta. Z zavzetjem te poslednje obrambne črte je padel tudi Novgorod. Treba je bilo le še osvojiti mestni grad, ki predstavlja nekakšno srce Novgoroda. Grad sam je obdan od visokih zidov. Napad je bil izvršen drugega dne zaranja. Z obzidja je izvidnica stekla na dvorišče gradu, nato pa se povzpela na stolp, ki stoji na zapadni strani gradu ter je med streljanjem poslednjih skritih sovjetskih branilcev zasidala nanj nemško zastavo.

V južnovzhodni Ukrajini

Budimpešta, 22. avg. s. MTI objavlja: Čiščenje terena v južnovzhodni Ukrajini se nadaljuje. Medtem so že v teku priprave za prodor preko Dnjepra. Obkoljene ruske čete se zmerom slabotneje branijo in nimajo več nikakega izhoda.

Akcije nemškega letalstva

Berlin, 22. avg. d. Včeraj je nemško letalstvo v velikem obsegu nadaljevalo svoje operacije na vzhodni fronti. Nemška letala so bombardirala in prvi vrsti železniške proge in kolodvorov na frontnem odseku pri Dnjeprpropetrovsku. Nemška strogovalna letala so napadla vojašnice v Čerkasku. Na leningradskem frontnem odseku je bilo bombardirano neko sovjetsko-rusko letališče, pri čemer je bilo uničenih 27 sovražnih letal.

Nemško vojno poročilo

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 22. avg. Nemško vrhovno vojno poveljstvo je objavilo danes naslednje poročilo:

Po dvomesečnem trajanju vojne na vzhodu stoji nemška vojska s svojimi zavezniki z nezlomljivo silo globoko v sovražniški deželi. Na celotni fronti so operacije v polnem teku.

V južni Ukrajini so bila po načrtu in ob najhujših izgubah za sovražnika odstranjena zadnja oporišča nasprotnika ob Dnjepru. Severozapadno od Kijeva se umika sovražnik za Dnjepr. V prostoru vzhodno od Gomela se nadaljuje zasledovanje poraženega nasprotnika. Na fronti pred Leningradom in na Estonskem prodirajo naše čete v boj stalno naprej. Tudi napadi na finski fronti pridobivajo na obeh straneh Ladoškega jezera dnevno na terenu.

V vrsti hudih uničevalnih udarcev je sovjetska oborožena sila utrpela krvave izgube, ki si jih je mogoče le težko predstavljati. Od začetka vojne je bilo pripelanih doslej nad 1.250.000 ujetnikov ter zaplenjenih ali uničenih okrog 14.000 oklopnih bojnih voz in 15.000 topov. Sovjetsko letalstvo je izgubilo skupno 11.250 letal, katerih je bilo 5633 razdejanih na tleh, ostala pa so bila sestreljena v letalskih bojih ali po protiletalskem topništvu.

Razen tega je bila še sedaj sovražnemu vojnemu vodstvu prizadeta najhujša škoda z odvzetjem važnih ozemelj za pridobivanje surovih in za industrijo.

Ob angleški vzhodni obali je letalstvo preločilo noč z bombnimi zadetki poškodovale dva sovražna transportna parnika.

Ob kanalski obali so bili poskušeni napadi angleškega letalstva zrušeni tudi v teku večerjanskega dneva. Lovci in protiletalski topničarji so sestrelili 26, mornariško topništvo pa 3 sovražna letala. Pomorski lomelec zapor je pred atlantsko obalo sestrelil eno angleško bojno letalo. V severni Afriki so nemška bojna letala dosegla bombne zadetke na dveh lahkih angleških križarkah pri Sidi el Baraniju. Čete in skladišča materiala pri Tobruku so obmetavala z bombami vseh kalibrov. Tri angleška lovka letala so bila sestreljena v letalskih bojih.

Sovražnik ni niti podnel niti ponoči priletel nad nemško ozemlje.

Sovjetska zveza je pripravljala napad tudi na Italijo

Berlin, 22. avg. d. Nemška poročevalska agencija poroča z vzhodnega bojišča, da so Nemci med priljago nekega sovjetskega generalnega štaba, ki je padel v nemško ujetništvo na vzhodni fronti, našli mnogo zemljevidov severne in osrednje Italije. Našli so po 50 zemljevidov obeh teh predelov, redigiranih v ruščini. Ta najdba dokazuje, da se je Sovjetska unija pripravljala za borbo proti Italiji in sicer očitno preko madžarskega ozemlja.

Moskovska konferenca

bo v septembru

New York, 22. avg. d. Snodčni ameriški listi prinašajo iz diplomatskih washingtonskih krogov izvirajočo vest agencije United Press, da se bo tako imenovana »znakovita konferenca« predstavnikov Velike Britanije, Zedinjenih držav in Sovjetske zveze pričela v Moskvi v začetku septembra. Po teh informacijah pa na odločilnih mestih točni rok sestanka drže strogo v tajnosti. Prav tako ni bilo mogoče še ničesar zvedeti glede časa, kdaj nameravajo ameriški delegati odpotovati v Moskvo. V washingtonskih diplomatskih krogih vedo nadalje povedati, da bo 50.000 poljskih vojni ujetnikov na Ruskem, ki bodo izpuščeni, opremljenih na račun kreditov, ki jih je Amerika dovolila za pomoč Veliki Britaniji.

Sklepi rumunske vlade

Bukarešta, 22. avg. s. Snodni se je sestal rumunski ministrski svet pod vodstvom začasnega predsednika vlade Mihaila Antonescua. Med drugim je sklenil, da za enkrat posameznim državljanom ukrajinskih beguncev, ki so pribežali v deželo, ne bo več dovoljeno nadaljevati njihovih delovanj, razen na osnovi posebnega vladnega dovoljenja in pod pogoji, ki bodo točno določeni. Tako naj bi se preprečile nevarnosti, ki so se pripetile v zadnjem času.

Ministrski svet je nadalje razveljavil sklep »rumunizacijskega centra«, da bi se na javni dražbi prodalo imetje, ki je bilo židom zaplenjeno, ker je v nasprotju s nameni generala Antonescua, ki jih je imel, ko je svoj čas izvedel reformo, na katero se sklep nanaša. Narodno premoženje naj bi se po intencijah generala Antonescua

razdelilo med rumunske intelektualce, ne pa med najbogatejše ljudi. Nepremičnine bodo dodeljene intelektualcem, vojakom državnim in zasebnim uradnikom ter izbranim delavcem po najstrožjih kriterijih. Plačali jih bodo lahko takoj ali pa v manjših obrokih.

Gafencu izločen

iz diplomatske službe

Bukarešta, 22. avg. s. Službeni list je objavil odlok, s katerim je bil bivši rumunski poslanik v Moskvi Grigoriu Gafencu od 1. avgusta dalje izločen iz vrst osebja rumunskega zunanega ministrstva.

Stališče Bolgarije

Sofija, 22. avg. d. Bolgarski poslanec Janev se bavi v oficijemnem listu »Dnes« s stališčem Bolgarije napram velikim silam, ki se merijo v sedanjih vojnih. Janev piše med drugim:

»Sovjetska zveza je pričela nesramno borbo sovražstva proti bolgarskemu prebivalstvu v želji, da bi kompromitirala notranjo složnost bolgarskega ljudstva, vendar pa ostaja bolgarski narod na svojem dosedanjem stališču, ker je z vso svojo dušo in čisto vestjo v nasprotju z Veliko Britanijo ter je prijatelj njenih sovražnikov. Bolgarski narod se upira proti slehernim neprijateljskim dejanjem, ki bi skušali uničiti njegova sedanja prizadevanja in izpremeniti njegovo sedanje stališče. Ne da bi bolgarski narod pahnila v vojno, je Nemčija pripomogla, da so se k Bolgariji vrnile Makedonija, Tracija, Dobruža in tako zvana zapadna ozemlja. Ali bi se glede na take pogoje mogel najti še kak Bolgar, ki v očigled temu ne bi občutil hvaležnosti napram nemškemu narodu?«

Letalski boji na zapadu

Berlin, 22. avg. d. V teku večerjanskih akcij britanskega letalstva nad obalnim pasom Rokavskega preliva je bilo v celoti sestreljenih 25 sovražnih letal. Med požust sovražnih napadov na tem področju je prišlo na več točkah do letalskih borb. Nemška lovka letala so sestrelila 21 sovražnikovih aparatov vrste Spitfire, tri bombnike vrste Bristol-Blenheim, protiletalsko topništvo pa je še naknadno sestrelilo sovražnikovega lovca vrste Spitfire. Kakor je bilo davi sporočeno z odločujočega mesta v Berlinu, se dve nemški letali od teh borb nista vrnila.

Berlin, 22. avg. d. Nemško letalstvo je preločilo noč nadaljevala napade proti angleški trgovinski plovi. Vzhodno od Cromerja je nemško letalo s težko bombo pogodilo britansko trgovsko ladjo s 3000 tonami in jo hudo poškodovalo. Druga tovarna ladja je bila zadeta, ko je plula vzhodno od Great Yarmoutha. Nemška letala so razen tega bombardirala vojaško važne objekte in instalacije na vzhodni angleški obali. Vsi ti napadi so bili izvršeni z velikim učinkom.

Včeraj je nemško izvidniško letalo za akcije na velike oddaljenosti približno 300 km severovzhodno od otčja Faroer napadlo britanski hidroavion vrste Sunderland. Po dolgotrajni borbi je bilo britansko letalo sestreljeno.

Berlin, 22. avg. (DNB.) Kakor je bilo zjutraj sporočeno z merodajne strani v Berlinu, preteko noč ni nobeno britansko letalo preletelo nemškega ozemlja.

Obstreljevanje angleškega konvoja v Rokavskem prelivu

Berlin, 22. avg. d. Daljnostrelno topništvo nemške mornarice je davi obstreljevalo s francoske obale Rokavskega preliva sovražnikove ladje, ki so skušale prepluti morje ožino. Britanske ladje so bile prisiljene k povratku.

Dr. Göbbels o splošnem vojaškem položaju

Govoriti je mogoče le o fronti na kopnem, ne pa na kopnem in v zraku

Berlin, 22. avg. d. Dr. Goebbels je špan-skemu listu »Informaciones« podal daljšo izjavo o splošnem vojaškem položaju. Govorče o objubljeni ameriški pomoči Veliki Britaniji, je posebno naglasil, da razpolaga Velika Britanija v glavnem le s svojo lastno proizvodnjo ter da jo ameriške pošiljke dosežejo samo v tisti meri, kakor to dopuščajo nemške podmornice in letala.

Na vprašanje zastopnika japonskega lista, ali je točno, da so bili Angleži zapletli Nemčijo v vojno na dveh frontah s svojimi letalskimi napadi na Nemčijo, je Goebbels odvrnil, da je mogoče govoriti edino le o fronti na kopnem, ne pa o fronti na kopnem in v zraku. V nasprotnem primeru bi se prav tako lahko reklo, da se mora Anglija boriti na ducatu front hkratu. Angleški letalski napadi bi prišli itak tudi brez vojne proti Sovjetski zvezi.

Nato je nemški propagandni minister izjavil, da se ne sme pozabiti, da je bila vojna proti Sovjetski zvezi prelminarni pogoj za vojno proti Veliki Britaniji. Vojna proti Rusiji je bila potrebna, je naglasil Dr. Goebbels, in prišel bo dan, ko bo morala Anglija še dosti bolj drago plačati sedanje nočne napade na nemška mesta.

Grandi successi dell'arma aerea nell'Africa e nel Mediterraneo

Bombe su Hal Far, Tobruk e Famagosta — Tre navi da guerra e un piroscavo colpiti — Una nave affondata

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica in data di 22 agosto il seguente bollettino di guerra n. 444:

Nostri reparti da caccia hanno effettuato una azione a volo radente contro la base aerea di Hal Far (Malta), mitragliando con successo velivoli al suolo e postazioni contraeree. Alcuni aerei nemici sono stati incendiati e altri gravemente danneggiati.

In Africa settentrionale durante una nuova incursione dell'aviazione inglese su Bengasi, che non ha causato vittime né danni, un apparecchio avversario è stato abbattuto.

Sui vari settori del fronte di Tobruk attività delle nostre artiglierie, le quali hanno efficacemente battuto concentramenti di uomini e di automezzi britannici.

Velivoli germanici hanno attaccato a nord-est di Sidi el Barrani una formazione navale nemica, colpendo due incrociatori leggeri, ed hanno bombardato intensamente, a varie riprese, il porto di Tobruk e truppe e parchi di materiali della piazza.

In combattimenti aerei i cacciatori tedeschi hanno abbattuto un Curtiss e due Hurricane.

Nel settore cirenaico sahariano aerei nazionali in ricognizione offensiva, hanno bombardato e mitragliato elementi meccanizzati nemici.

Nell'Africa orientale sistematiche azioni aeree inglesi contro la piazza di Gondar e contro altri capisaldi hanno causato soltanto danni materiali di lieve entità. Nostri elementi avanzati hanno disperso nuclei avversari infliggendo loro diverse perdite.

Aerei nazionali hanno bombardato Famagosta (Cipro), apprestamenti portuali e naviglio: sono stati colpiti magazzini, un piroscavo e altra nave minore che è affondata. Nel Mediterraneo orientale nostri velivoli hanno attaccato unità della Marina britannica silurando un cacciatorpediniere del tipo »Keith« che è stato visto fermarsi e sbandare.

Veliki uspehi letalskih sil v Afriki in na Sredozemskem morju

Bombe na Hal Far, Tobruk in Famagosta — Tri vojne ladje in en parnik zadete — Manjša ladja potopljena

Glavni stan Oboroženih sil je objavil 22. avgusta naslednje 444. vojno poročilo:

Skupine naših lovskih letal so v nizkem poletu napadle letalsko oporišče Hal Far na Malto in so s strojnimi uspešno obstreljevala letala na letališču ter postojanke protiletalskega topništva. Nekaj sovražnih letal se je vnelo, druga so bila hudo poškodovana.

V severni Afriki so angleška letala znova napadla Bengazi, kjer pa ni bilo ne žrtve ne škode. Ena sovražna letalo je bilo sestreljeno.

Na raznih odsekih tobruške fronte delovanje našega topništva, ki je uspešno obstreljevalo zbirajoče se britanske čete in motorna vozila.

Nemška letala so severovzhodno od Sidi el Baranija napadla sovražno skupino ladij ter zadela dve lažji križarki. Intenzivno so pri ponovnih napadih bombardirala luko Tobruk, čete in zaloge raznih potrebščin v trdnjavi. V letalskih spopadih so nemški lovci sestrelili eno letalo tipa Curtiss in dve letali tipa Hurricane.

Na cirenaškem odseku v Sahari so nacionalna izvidniška bojna letala bombardirala in s strojnimi obstreljevala sovražne mehanizirane elemente.

V vzhodni Afriki so angleška letala sistematsko izvajala akcije proti trdnjavi Gondar in drugim postojankam, a so povzročila le manjšo materialno škodo. Naši prednji oddelki so razpršili nasprotno skupino in jim prizadeli razne izgube.

Nacionalna letala so bombardirala Famagosta na Cipru, pristaniške naprave in ladje. Zadeta so bila skladišča, en parnik in neka manjša ladja, ki se je potopila. Na vzhodnem Sredozemskem morju so naša letala napadla ladje angleške mornarice in torpedirala rušilec tipa »Keith«.

Opaženo je bilo, da se je ustavil in nagul na stran.

Napad na angleške vojne ladje ob egiptski obali

Berlin, 22. avg. d. Kakor je bilo davi sporočeno z odločujoče strani v Berlinu, je nemško letalstvo v bližini egiptske obale hudo poškodovalo težko britansko križarko ter zadelo še neko drugo lažjo križarko. Na svojem poletu severno od Sidi el Baranija so nemška letala opazila sovražne vojne ladje ter jih takoj napadla z bombami. Prva angleška križarka je bila posebno hudo zadeta, druga lažja križarka pa je dobila več bombnih zadetkov na krmo, tako da je obstala na mestu. S krova se je dvigal močan dim.

Letalski napad na Port Said

Berlin, 22. avg. d. Kakor je bilo davi javljeno z merodajnega nemškega mesta so nemška letala v četrtek ponoči obsula z bombami težkega kalibra Port Said ob Sueškem prekopu. V severnem delu mesta so bili povzročeni veliki požari ter zadeti vojaški objekti v portsaidski luki.

Španski listi o bojih v Vzhodni Afriki

Madrid, 22. avg. s. Listi objavljajo dolga poročila in komentarje o odporu italijanskih sil v vzhodni Afriki. »Informaciones« objavljajo članek, v katerem pravijo, da je postalo ime Gondarja že slavno spričo junških dejanj italijanskih vojakov. Pod vodstvom generala Nasija brani skupina ljudi svoje postojanke proti sovražniku, ki je stokrat močnejši.

Japonska ne more ostati ravnodušna glede ameriške pomoči Sovjetski Rusiji

Tokio, 22. avg. d. Službeni zastopnik japonskega informacijskega urada Ishii je na svoji konferenci s predstavniki nemškega tiska odgovarjal na razna vprašanja glede stališča Japonske do ameriške pomoči Sovjetski uniji. Na vprašanje, ali se Tokio ne boji, da bi mogli ameriški bombniki, določeni za Rusijo, služiti za akcije proti Japonski, je Ishii odgovoril: »Japonska bi želela dobiti jamstvo, da Sovjetska unija ne bo uporabljala proti njej orožja, ki ga bo dobila iz Amerike.«

Ishii je poudaril, da je japonski narod vse bolj vznemirjen, ko vidi prihajati v sovjetsko-rusko luko Vladivostok ameriško orožje in bencin, ki se vtihtaplja skozi pomorska pota med japonskim otočjem. Ishii je naglasil, da morske ožine, prepustne za promet, zlasti ožini Soya in Tsugaru, legalno sicer predstavljajo mednarodno vodovje, naglasil pa je, da Japonska ne more postavljati vprašanj zgolj na osnovi legalnosti, kadar so na kocki japonski narodni interesi.

Tokio, 22. avg. s. Tokijski politični krogi izjavljajo, da bo Japonska izvajala najresnejše posledice z gospodarskega in vojaškega vidika, če bi se izkazalo, da prevaja ameriške, kanadske in sovjetske petrolejske ladje bencin za letalstvo v Vladivostok. Ti krogi poudarjajo, da bo Japonska smatrala, da je ta bencin namenjen sovjetskimi oboroženim silam na področju Daljnega vzhoda, ne pa v evropski Rusiji. To bi potemtakem pomenilo sovjetski pritisk na mejo Mandžukua, česar Japonska ne bo mogla mirno prežeti.

Tokio, 22. avg. (Domei). Japonska vlada je na današnji seji odobrila japonski mobilizacijski načrt za tretje tromesečje letošnjega leta. Predsednik odbora za izvršitev industrijske mobilizacije je sporočil, da je bil mobilizacijski načrt sprejet kot odgovor na ameriško blokado japonskih dobrotmetij v Zedinjenih državah ter da je zgrajen na temelju naslednjih štirih najnujnejših potreb.

1. Čim hitreje izgradnje japonske oborožitvene industrije, 2. ustvaritve zadostnih rezerv železa, jekla in premoga za vse tekoče potrebe, 3. ohranitve življenjskega standarda japonskega prebivalstva, 4. maksimalno možne mobilizacije tonaže trgovskega brodogoja, potrebnega za izvršitev celokupnega gornjega načrta.

Rooseveltova borba z opozicijo v washingtonskem kongresu

Prošnja za naknadno odobritev 8 točk ameriško-angleške deklaracije

Washington, 22. avg. u. Predsednik Roosevelt je poslal kongresu poslanico, v kateri mu je formalno sporočil znano angleško-ameriško deklaracijo. Dokument pravi, da pomenijo sklepi, sprejeti na sestanku z Winstonom Churchillom, materialno povečanje ameriške pomoči vojaškim silam in da pomeni sleherni notranja opozicija proti kateri koli izmed 8 točk v deklaraciji, ki predstavljajo osnovo programa za nov svetovni red, dejansko pomoč narodnemu socializmu, da bi razširili svojo kontrolo na ameriški kontinent.

Roosevelt izjavlja, da bi sleherni mir, ki ne bi bil v skladu z angleško-ameriško izjavo, dar narodnemu socializmu, ki bi mu omogočil odhod in priprave za drugo vojno, s katero bi razširil kontrolo z Evrope na Azijo in Ameriko. Roosevelt je opozoril na ekspanzivne namene, ki jih prisojajo, in pravi v svojem proglasu dalje: »Ni potrebno naglasiti, da deklaracija nujno priznava potrebo svetovne svobode vere in informacij. Nobena organizacija, ki bi se organizirala na osnovi deklaracije, ne bi mogla obstojati, če ne bi upoštevala te svobode, ki bi bistveni del svobode, za katere se borimo.« Nazadnje izjavlja Roosevelt, da so točke v deklaraciji jasne in precizne, tako da jim načelno ni mogoče oporekati, razen, če se priznajo nasprotja na načela in kompromisi z narodnim socializmom. Glede na to ni potrebno, pravi Roosevelt, da bi kongres se enkrat opozoril na popolno neosnovanost pisane in izgovorne besede narodnosocialistične vlade. Roosevelt je Nemčijo označil za glavno napadalca moderne sveta. Poslanica se zaključuje s pozivom, naj kongres v celoti odobri vseh 8 točk, ker pomenijo načelno izjavo o primernih ciljih, ki si jih lahko postavi sedanja civilizacija.

New York, 22. avg. d. Kakor poročajo iz Washingtona je treba poslanico, ki jo je predsednik Roosevelt naslovil na kongres, smatrati v prvi vrsti kot Rooseveltov odgovor na mnogostransko kritiko, ki je bila izrečena v ameriški javnosti o zunanjih politikah sedanje vlade. Kakor znano, je dal povod za to mnogokrat zelo ostro kritiko vladne zunanje politike zadnji sestanek Roosevelta in Churchilla na Atlantiku. Po mnemju gotovih washingtonskih krogov je Rooseveltovo poslanico diktiral v prvi vrsti njegova želja doseči zopet slogo v ameriškem javnem mnenju, ki se je ob tej priliki izkazalo za zelo razcepljeno glede vidikov, ki naj bi bili merodajni v ameriški politiki. Jasno je, da se je Roosevelt v svoji poslanici zopet poslužil navajanja tako zvanih nevarnosti, ki groze zapadni polobli. Roosevelt je poskušal v svoji poslanici pokazati, kakor da opozicijski tabor hote ali nehoti podpirati igro držav osi. Razen odgovorov na kritiko ameriške javnosti vsebuje Rooseveltova poslanica le še nekatera pojasnila glede njegovega zadnjega sestanka s Churchillom, kot njen najvažnejši del pa tolmačijo v washingtonskih krogih odstavke, v katerem omenja Roosevelt neke

»vojaške in mornariške razgovore, ki naj bi bili dovedli do nekih konkretnih rezultatov glede stopnjevanja pomoči nekaterim državam. Dasi niso navedena nikakoli konkretna dejstva, tolmačijo v washingtonskih krogih te navedbe kot uvod v objavo kakih novih ukrepov glede morebitnega tesnejšega sodelovanja Zedinjenih držav z Anglijo in morda s Sovjetsko zvezo, da pa utegnejo biti ti novi ukrepi razglašeni šele po konferenci, ki se pripravlja v Moskvi.

Razburjenje v ameriški javnosti

New York, 22. avg. d. List »New York Journal American« se bavi v uvodniku z razburjenjem, ki ga je v ameriški javnosti povzročil sestanek Roosevelta in Churchilla na Atlantiku, ter ugotavlja, da ameriško prebivalstvo nima v resnici nobenega povoda, zaradi katerega ni bi se vznemirjalo. Osmere točke Churchill-Rooseveltove izjave, ugotavlja newyorški list, niso nič boljše od 14 točk Wilsona. Wilsonove točke so bile preizkušene in so odpuvedale. Prav tako bo odpuvedalo tudi sedanjih osem točk Roosevelta in Churchilla. Zavezniki bodo vojno tako dolgo nadaljevali, dokler teh osem točk ne bo prav tako sprejetih, kakor je bilo 14 Wilsonovih točk. Prav tako pa bo svet po končani vojni teh osem točk vrgeč čez krov, kakor je svoječasno Wilsonove točke. Mrtvo raco je sicer mogoče nagačiti, ni pa ji mogoče zopet vdihniti življenja. Tudi Rooseveltova obveznost, da bo podpiral Sovjetsko zvezo, ne pomeni nobenega presenečenja za ameriško javnost. Pretežni del vseh Rooseveltovih organizacij v okviru »New Deal« je itak komunističnih in ima komunistične podpihvalce v svojih vrstah.

Ameriško posojilo Sovjetski zvezi

Washington, 22. avgusta. U. v protitlervencijskih krogih bležijo z velikim zadovoljstvom napoved trgovskega ministra Jonesa, da bo Sovjetski zvezi dovoljeno posebno posojilo, ki naj bi se porabilo za ameriške vojne dobave. Ti krogi opozarjajo, da je Roosevelt zadnje dni izjavil nasprotno, da bo Sovjetska zveza plačala v gotovini vse dobave.

Stockholm, 22. avg. a. Kakor poroča »Nya Dagblätt Allehanda« iz Londona, so di newyorški poročevalci »Daily Express«, da bodo Zedinjene države dobavile Rusiji na osnovi Churchillovega in Rooseveltovega strateškega načrta vse potrebščine, ki jih rabi, da Nemce na vzhodni fronti čim dalje zadrži. Po teh načrtih naj bi Zedinjene države podprle tudi Kitajsko, Japonska naj bi se izolirala in naj bi bila stalno ogrožena od morebitne vojne z Ameriko, Rusijo in Veliko Britanijo. Zavzela ali ogražala naj bi se nekatera strateška oporišča kakor v Iranu, Dakariju, na Azorih, Kapverdskih otokih in v Turčiji. Pripravila naj bi se tudi ofenziva proti Nemčiji na evropskem kontinentu.

Provvedimenti per un primo assestamento delle assicurazioni sociali

L'Alto Commissario per la provincia di Lubiana, vista la legge 14 maggio 1922 sulle assicurazioni degli operai, ritenuta l'urgente necessità per provvedere ad un primo assestamento delle assicurazioni sociali in relazione alle nuove sistemazioni territoriali, ordina:

Art. 1. — L'Ufficio regionale delle assicurazioni operale di Lubiana diviene autonomo rispetto all'Ufficio centrale delle assicurazioni operale di Zagabria e assume la denominazione di Istituto per le assicurazioni sociali della provincia di Lubiana.

E dotato di personalità giuridica e sottoposto alla vigilanza dell'Alto Commissariato (Divisione VI).

Art. 2. — Spettano all'Istituto per le assicurazioni sociali della provincia di Lubiana, oltre a quelle già di competenza dell'Ufficio regionale delle assicurazioni

operale di Lubiana, le funzioni già spettanti all'Ufficio centrale delle assicurazioni operale di Zagabria, anche relativamente alla Cassa ammalati dell'Associazione commerciale di soccorso e beneficenza di Lubiana e alla Cassa ammalati »Mercur« di Lubiana.

Art. 3. — Con effetto dal 10 aprile 1941-IXI è attribuita all'Istituto per le assicurazioni sociali della provincia di Lubiana l'amministrazione, in gestione separata, di tutte le attività spettanti all'Ufficio centrale per assicurazioni operale di Zagabria.

Art. 4. — La presente ordinanza entra in vigore dal giorno della sua pubblicazione nel Bollettino Ufficiale per la provincia di Lubiana.

Lubiana, 16 agosto 1941-XIX.

L'Alto Commissario Emilio Grazioli.

Provvedimenti per gli alunni sloveni provenienti dalle scuole dell'ex Stato jugoslavo situate fuori della provincia di Lubiana

L'Alto Commissario per la provincia di Lubiana, ritenuta l'opportunità di regolare la posizione scolastica degli alunni sloveni, vista la propria ordinanza n. 28 del 20 maggio 1941-XIX, ordina:

Art. 1. — Agli alunni sloveni provenienti dalle scuole di ogni ordine e grado dell'ex Stato jugoslavo situate fuori della circoscrizione della provincia di Lubiana, che per comprovata forza maggiore dall'aprile in poi non abbiano frequentato la scuola e non abbiano ottenuto il certificato annuale, il consiglio degli insegnanti di ogni scuola corrispondente può permettere su domanda l'iscrizione alla classe immediatamente superiore a quella frequentata nell'anno scolastico 1940/41, qualora risulti che alla prima adunanza di classificazione del II° semestre avevano in tutte le materie voti non inferiori a tre, o a due per gli alunni delle scuole professionali, e può loro concedere l'ammissione all'esame di riparazione su tutte le materie in cui avessero ottenuto voti inferiori.

Gli alunni che non intendono proseguire gli studi e quelli che non sono in grado di documentare il risultato ottenuto nell'adunanza suddetta sono ammessi a sostenere l'esame di classe.

Art. 2. — Agli alunni delle classi al ter-

mine delle quali sono previsti esami di maturità, di diploma o finali, potrà esser concessa, dietro presentazione del documento comprovanti gli studi anteriori, l'ammissione agli esami stessi presso le scuole statali corrispondenti, previo un eventuale esame di classe su quelle materie in cui all'adunanza predetta avessero ottenuto voti inferiori a tre rispettivamente a due, o su tutte le materie, se non possono documentare il risultato ottenuto.

Art. 3. — L'Alto Commissariato può concedere su domanda l'ammissione ad esami privati a candidati che intendevano dare gli esami stessi nel mese di giugno nelle scuole di cui all'articolo 1 e ne siano stati impediti per comprovata forza maggiore.

Art. 4. — Gli esami si terranno dal 10 al 20 settembre p. v.; quelli previsti dagli articoli 1 e 2 sono esenti da tasse. Le domande devono venir presentate alle direzioni delle singole scuole, rispettivamente all'Alto Commissariato (Divisione IV) entro il 3 settembre p. v.

Art. 5. — La presente ordinanza entra in vigore dalla data della pubblicazione nel Bollettino Ufficiale per la provincia di Lubiana.

Lubiana, 19. agosto 1941-XIX.

L'Alto Commissario Emilio Grazioli.

Predpisi glede slovenskih učencev prihajajočih iz šol bivše jugoslovanske države na ozemlju izven Ljubljanske pokrajine

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino, smatrajoč za uместno urediti šolanje slovenskih učencev, na podstavi svoje narredbe št. 28 z dne 20. maja 1941-XIX, odreja:

in niso prejeli letnega izprijčevala, sme učiteljski zbor vsake istovrstne šole na prošnjo dovoliti vpis v neposredni višji razred kot so ga obiskovali v šolskem letu 1940/41., če ob prvi redovni seji II. polletja v nobenem predmetu niso imeli nižje ocene ko 3 ali nižje ko 2 na strokovnih šolah, ter jih sme pripustiti k popravnemu izpitu iz vseh predmetov, v katerih so imeli nižje ocene.

Učenci, ki ne nameravajo nadaljevati šolanja in tisti, ki ne morejo dokazati v omenjeni seji dobljene ocene, se pripustijo k razrednim izpitom.

Člen 2. Učenci razredov, za katere je ob sklepu določen tečajni, diplomski ali končni izpit, se bodo mogli ob predložitvi listin za dokaz prejšnjega šolanja pripustiti k navedenim izpitom v istovrstnih državnih šolah, in to po morebitnem razrednem izpitu iz predmetov, v katerih bi bili na omenjeni seji doblili ocene nižje ko 3 (oziroma 2), ali iz vseh predmetov, če ne bi mogli dokazati dobljene ocene.

Člen 3. Visoki komisariat sme na prošnjo dovoliti pripustitev k privatnim izpitom kandidatom, ki so nameravali opraviti izpite v mesecu juniju na šolah iz člena 1., pa jim to zaradi dokazane višje sile ni bilo mogoče.

Člen 4. Izpiti bodo od 10. do 20. septembra t. l.; izpiti po členih 1. in 2. so prosti takse. Prošnje je treba predložiti šolskemu ravatelju oziroma Visokemu komisariatu (IV. oddelku) do všteteja 3. sept. t. l.

Člen 5. Ta naredba stopi v veljavo z dnem objave v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Visoki Komisar Emilio Grazioli

Il segretario generale dell'ICF a Lubiana

È giunto a Lubiana il segretario generale dell'Istituto di Cultura Fascista dott. Longo accompagnato dal dott. Ferrari direttore generale dell'Istituto per gli Italiani all'estero. Il dott. Longo ha visitato la locale sede dell'Istituto di Cultura Italiana interessandosi sulla sua organizzazione e sull'attività svolta. Successivamente si è recato al Palazzo del Governo dove è stato ricevuto assieme al dott. Ferrari dall'Alto Commissario il quale li ha intrattenuti sul problema della futura sistemazione e attività dell'Istituto, stabilendo che passi alle dipendenze dell'Istituto di Cultura Fascista continuando anche per avvenire nella fruttuosa attività svolta fino ad ora, in stretta collaborazione con la Federazione dei centri di assistenza della provincia di Lubiana.

Dr. Longo v Ljubljani

V Ljubljano je prispel generalni tajnik instituta Fašistične kulture dr. Longo, katerega spremlja dr. Ferrari, generalni direktor instituta za Italijane v tujini.

Dr. Longo je obiskal ljubljanski zavod za italijansko kulturo, kjer se je zanimal za organizacijo in delovanje zavoda. Nato je bil sprejet v vladni palači, skupno z dr. Ferrarjem pri Visokem Komisariju, kjer se je z gostoma razgovarjal o bodočem delovanju zavoda, ki bo pod okriljem instituta za fašistično kulturo nadaljeval tudi v bodoče svoje plodno delovanje kakor doslej v tesnem sodelovanju z zvezo središč za pomoč ljubljanske pokrajine.

Agevolazioni di tariffe nel traffico con le altre province

Allo scopo di agevolare maggiormente il traffico tra la provincia di Lubiana e altre province di Regno sono state estese tutte le tariffe eccezionali vigenti sulla rete ferroviaria dello Stato alle merci di produzione di questa provincia, parificandole a quelle nazionali.

Naturalmente tale regime tariffario sarà applicato per i percorsi intercedenti fra il transito di Postumia e le località di destinazione, mentre per il tratto fino al transito di Postumia continueranno a essere applicate le tariffe ex jugoslave.

Si ritiene che l'agevolazione entrerà in vigore col 15 agosto.

Pospeševanje prometa med Ljubljanskimi in drugimi pokrajinami

Da se še bolj olajša in pospeši promet med Ljubljansko pokrajino in ostalimi pokrajinami Kraljevine, so bile uveljavljene vse izjemne tarife, ki veljajo na državnem železniškem omrežju, tudi na proizvodno Ljubljanske pokrajine in izenačenje z nacionalnimi tarifami.

Ta tarifni režim se izvaja na progah od Postojne do namembnih krajev, dočim veljajo še naprej na progah do Postojne bivše jugoslovanske tarife.

Opozarjamo, da veljajo te olajšave od 15. avgusta t. l. dalje.

Sovražnosti med Peru- jem in Ekvadorjem

Buenos Aires, 22. avg. d. Kakor poročajo iz ekvadorskega glavnega mesta Quita, je bil tamkaj objavljen naslednji uradni komunik:

Neko 17. avgusta objavljeno perujsko uradno poročilo podtika Equadorju nove napade, ki so jih v resnici izvršile perujske čete, ter ugotavlja nato zbiranje ekvadorskih čet v krajih Mendez in Macas, češ da je njihov cilj napasti perujske postojanke. Neljzpodbitno pa je, da se sam Peru pripravlja za napad proti tem krajem ter zaradi tega pripravlja mednarodno javnost, da bi odgovornost za ta novi napad zvrnil na Equador. Na podlagi informacij, ki jim gre vera, je 100 perujskih vojakov prišlo do izliva Rio Nasse. 500 drugih perujskih vojakov prodira od Logrona proti Limonu in Mendezu, potem so izvršili napad na ekvadorske oddelke.

Morala ameriške vojske

Washington, 22. avg. s. Načelnik ameriške generalnega štaba Marshall je novinarjem izjavil, da je bila morala ameriške vojske sijajna, dokler niso pričeli javno razpravljati o zakonih za podaljšanje vojaške službenega roka. Marshall ni hotel povedati, ali se je morala odtlej zboljšala ali poslabšala, dejal pa je, da je ministrstvo za vojsko sklenilo po 18 mesecih službe dopustiti vojaške obveznike že mnogo prej, kakor pa so o tem pričeli razpravljati v kongresu, in sicer izključno iz vojaških razlogov, ne pa zaradi kakih drugih moralnih vzrokov.

Določbe za preureditev socialnega zavarovanja

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino na podstavi zakona z dne 14. maja 1922. o zavarovanju delavcev, smatrajoč za nujno potrebno poskrbeti za preureditev socialnega zavarovanja v zvezi z novo ureditvijo pokrajin, odreja:

Člen 1. Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani je odslej samostojen nasproti Osrednjemu uradu za zavarovanje delavcev v Zagrebu in se preimenuje v Zavod za socialno zavarovanje Ljubljanske pokrajine. Priznava se mu pravna osebnost in se podreja nadzorstvu Visokega komisariata (VI. oddelka).

Člen 2. V pristojnosti Zavoda za socialno zavarovanje Ljubljanske pokrajine spada jo poleg poslov, za katere je bil pristojen

Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani, tudi posli iz pristojnosti Osrednjega urada za zavarovanje delavcev v Zagrebu, in to tudi kolikor se nanašajo na Bolniško blagajno Trgovskega bolniškega in podpornega društva v Ljubljani in na Bolniško blagajno »Mercur« v Ljubljani.

Člen 3. Z učinkom od 10. aprila 1941-XIX dalje se prenasa na Zavod za socialno zavarovanje Ljubljanske pokrajine v ločeno poslovanje upravljanje vseh poslov, ki so spadali v pristojnost Osrednjega urada za zavarovanje delavcev v Zagrebu.

Člen 4. Ta naredba stopi v veljavo z dnem objave v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Visoki Komisar Emilio Grazioli

Gospodarstvo Italija je oskrbljena s potrebnim blagom in sirovinami

Berlinski »Das Reich« je objavil članek, v katerem razpravlja o gospodarskem potencialu Italije v vojnem času. Trditev, da pomeni leto vojne za Italijo enako kakor za Nemčijo leto dni pomorske blokade, zavrača članek z ugotovitvijo, da se je, kakor je soditi iz rezultatov, ki so bili doseženi z blokado v zadnjih 12 mesecih, Anglija grenko razočarala, ker je računala z možnostjo, da bo Italiji odvzela vsa sredstva, češ da naj bi bila Italija za »štiri petine« navezana na uvoz mimo Gibraltarja. Toda v času nevojevanja je Rim zamenjal politiko uvoznih omejitev s politiko uvoza za vsako ceno, in tako si je Italija kljub vsej strogi angleški kontroli ob pravem času poskrbela potrebne rezerve. Položaj Italije se je še bolj ojačil po premožnem sporazumu z Nemčijo. Anglija je računala tudi na uspeh petrolejske blokade, toda Italija si je preskrbela velike množine petroleja iz Albanije in Rumunije, na drugi strani pa je strogo omejila civilno potrošnjo. Kar se tiče železa in drugih kovin, ugotavlja »Das Reich«, da je Italija že v času miru pokrila dve tretjini svojih potrebščin. V času vojne je silno ojačila svojo rudniško proizvodnjo, zbrala je vse staro železje in

bolje izrabila vse produkcijske metode. Svinca in cina je v Italiji sami dovolj. Kar se tiče kositra, bakra in nikla, je Italija še navezana na uvoz. V prvih dveh letih vojne se je lahko odredila uvozu zaradi zbranih rezerv. Odslej bo prejemale potrebne množine teh kovin iz Hrvaške.

Tudi v pogledu tekstilne industrije je Italija v ugodnem položaju. Vsako leto proizvaja več svile in več umetnega tekstilnega blaga. Tekstilno blago je za Italijo izvozno blago. V dveh letih si je zgradila velike tvornice v Tor Viscosi.

Prehrana prebivalstva v Italiji je odvisna od povečanja pridelka. Letos je žetev v Italiji enaka žetvama v zadnjih dveh letih pred vojno. Italijanske potrebe bodo popolnoma krite. Kar se tiče mesa, je potrebna strogo racionirana, tako da bo poskrbljeno za zimske mesece. Isto velja tudi za mleko in mlečne izdelke. V l. 1940. se je italijanski uvoz v primeri z l. 1939. dvignil za 2,9 milijarde lir. Prav to še posebej dokazuje, da Anglija nikakor ni dosegla svojega namena. Tudi če se računa s povišanjem cen za eno tretjino, je neovrnjeno dejstvo, da je Italiji uspelo, poskrbeti si vse potrebne izdelke in sirovine.

Preureditev zavarovalništva na Spodnjem Štajerskem

Iz Maribora javljajo, da je kmetijsko in industrijsko prilagajanje Spodnje Štajerske na državno okrožje (Reichsgau) Štajersko in s tem na državo že zelo napredovalo. Zdej so se lotili tudi nove ureditve zavarovalništva.

Bivše jugoslovanske zavarovalnice zdaj na Spodnjem Štajerskem niso več dovoljene. Njihova zavarovanja so ali dodeljena ali pa v fiduciarno upravo izročena nemškim zavarovalnim družbam. Zavarovanja italijanskih zavarovalnic in njih nemških in bivših jugoslovanskih podružnic se začasno upravljajo fiduciarno. Pozneje se bodo italijanski zavodi v določenem okviru pripuščali na Spodnjem Štajerskem.

Fiduciarna upraviteljica bivših jugoslovanskih življenjskih zavarovanj z vštetiimi pomrtvninskimi zavarovanji je postala Zavarovalna delniška družba Ostmark na Dunaju. Stvarna zavarovanja bivših jugoslovanskih zavarovalnic so bila izročena, kolikor se tiče bivšega jugoslovanskega zavarovalnega zavoda »Dunava«, Splošni zavarovalni delniški družbi »Donau-Concordia« na Dunaju, kolikor se tiče vseh drugih bivših jugoslovanskih družb, pa Vzajemni zavarovalnici »Südmark« v Gradcu. Posamezna vprašanja glede te zadnje točke se potrebujejo razjasniti in končne odločitve. Zavarovanja bivših jugosl. bolniških zavarovalnic so bila dodeljena Vzajemni bolniški zavarovalnici »Südmark« v

Gradcu. Zavarovanja Evropske blagovne in prtljažne zavarovalne delniške družbe v Beogradu pa so prešla na Evropsko blagovno in prtljažno zavarovalno delniško družbo v Berlinu.

Pripomniti je, da je tudi že na Spodnjem Štajerskem uvedeno prisilno zavarovanje jamstvene dolžnosti za avtomobile, kar je obligatno v vsej Nemčiji. Ražen že imenovanih družb so na Spodnjem Štajerskem še dopuščene: Splošna elementarnozavarovalna delniška družba na Dunaju za stvarna zavarovanja, Splošna zavarovalna delniška družba »Der Ankere« na Dunaju za življenjska zavarovanja in za transportna zavarovanja že omenjena Splošna zavarovalna delniška družba Denau-Concordia na Dunaju.

Prenos življenjskih zavarovanj bo dojen z težavami, ker so premijske rezerve naložene ali v državnih papirjih ali v zemljiški posesti in hipotekah, zaradi česar je računati z znatnim razrednotenjem teh premoženjskih naložitev. Razen tega so ta zavarovanja zavoljo razpada Jugoslavije podeljena na različne države, tako da je glede premoženjske različitve pričakovati dolgotrajnega posvetovanja.

Ugodnost za one, ki imajo stvarna zavarovanja na Spodnjem Štajerskem, je dejstvo, da so v državnem okrožju Štajerskem veljavne tarife za stvarno zavarovanje delno nižje, kakor so bivše jugoslovanske tarifne postavke.

Klirinška dobroimetja in druge devize. Ta sprememba pravilnika je bila v parlamentu sprejeta brez debate. Bila pa je tudi v javnosti malo opažena. Sklep o pritegnitvi klirinških dobroimetij za kritje bankovcev predstavlja za Bolgarijo konec dozdajšnje valutne politike in začetek novega pojmovanja valutnega vprašanja.

Novi bankovci po 100 kron v Protektoratu. Praška narodna banka je izdala 16. t. m. nove bankovce po 100 kron. Novi bankovci so enako dolgi, toda za 5 cm ožji kakor dozdajšnji stotaki. Razen tega so novi bankovci izrecno označeni kot državni bankovci, medtem ko so dozdajšnji označeni za bankovce Praške narodne banke, čeprav so bili razglašeni z zadevno vladno odredbo že od 28. decembra leta 1938. za državne bankovce. Dozdajšnji bankovci obdržajo še do nadaljnjega svojo zakonito plačilno moč.

Izvoz bolgarskega grozdja v Nemčijo. Pogajanja za izvoz letošnjega grozdja iz Bolgarije v Nemčijo so končana. Po tem dogovoru se bo v Nemčijo izvozilo 45 milijonov kilogramov grozdja.

Aretacije Židov v nezasedeni Franciji

New York, 22. avg. d. Lista »New York Journal American« in »New York World Telegram« objavljata iz Vichya datirano vest agencije Associated Press, da je bilo v nezasedenem delu Francije aretiranih 6000 Židov, ki so sodelovali pri polzkusu neke subverzivne akcije.

Protižidovski ukrepi v francoskem Maroku

Rabat, 22. avg. s. Objavljen je bil sultanski reskript z novimi odredbami glede Židov v francoskem Maroku. Med drugim bodo po tej odredbi vsi Židje odpustjeni iz javnih služb. Židom je prepovedano sleherni posojanje denarja, opravljanje odvetniške ali sodniške službe, bančnih, borznih senzalskih in drugih podobnih poslov. Židje tudi ne bodo smeli biti nameščeni v nobeni francoski upravi v Maroku, niti ne opravljati poslov novinarjev, kinematografskih in radijskih namestencev, tolmačev in upravnikov javnih in zasebnih kapitalov.

Delitev bivših jugoslovanskih železnic

Zagreb, 22. avgusta.

V zvezi z dunajsko konferenco, katere naloga je razpraviati o razdelitvi bivših jugoslovanskih železnic, lokomotiv in vagonov, je poslal zagrebški dopisnik dunajskega gospodarskega tednika »Südost-Echo« svoji redakciji daljšo poročilo, v katerem podaja pregled o razvoju bivše jugoslovanske železniške uprave. Pravi:

Prva in edina pravilna statistika državnih železnic kraljevine Jugoslavije, ki sega do leta 1938, je izšla pred dvema letoma. Po njenih postavkah je predvsem videti, da je dolžina državnih železnic v letu 1922/23. znašala 7739 km in se je do leta 1937/38. povečala na 9444 km. V letu 1938. je bilo v gradnji 423 km novih železniških tirov. Bili so do pričetka vojne vedno dolga, tako da je od leta 1922/23. do danes znašal celotni prirastek okroglo 2100 km. S tem priznanjem vrednim uspehom pa ni mogla uspešno stopati vstrij izselava lokomotiv in vagonov. O tem govoré naslednje številke:

	1929	1938	1929	1938
na km železniških prog				
Lokomotive	2.839	2.509	0.32	0.25
osebni vagoni	5.399	5.310	0.61	0.55
tovorni vagoni	56.236	53.702	6.79	5.75

Medtem ko je torej naraščala dolžina tratišč, je število lokomotiv osebni in tovornih vagonov v dobi po letu 1929. popuščalo. Odlučilo je za to izredno stanje dejstvo, da je po svetovni vojni prevzela Jugoslavija precej avstrijskega in madžarskega materiala, ki pa se je v letih postal in ga je bilo treba izločiti iz prometa. Za nadomestilo je manjkalo deviz, potrebnih za naročila v tujini. S tega zrelšča je imela gospodarska kriza 1930 gotove koristi. Dovedla je do tega, da je promet na železnicah upadel, zato se je tudi železniški park v manjši meri trošil. Upadek prometa je seveda zmanjšal dohodek in je bilo treba nekajkrat zvišati vozne cene. Take reforme pa so bile precej pomanjkljive. Dohodki državnih železnic se niso znatno spremenili, kajti višje vozne cene na železnicah so samo pospešile razvoj prometa s tovrstnimi avtomobili. O tem govoré naslednje številke o dohodkih prejšnjih jugoslovanskih železnic (vse v milijonih dinarjev):

	1929	1938
osebni promet	705.84	616.78
osebna prtljaga	8.21	6.85
tovorni promet	1827.37	1593.12
skupaj	2541.43	2216.76
na km	0.295	0.258

Te številke pričajo, da je tovrstni avto začel uspešno tekmovali z železnico. Pomanjkanje lokomotiv in vagonov je sliherno izvozno sezono povzročalo, da si je Jugoslavija izposajala na tisoče vagonov v drugih državah, za kar je seveda morala plačevati primerne pristojbine. Glede lokomotiv je treba še ugotoviti, da je bilo na razpolago relativno majhno število močnih strojev, zato je bilo mogoče le redkeje sestaviti dolge vlakovne garniture, ki se poseben dobro obnesejo v izvoznem prometu. Leta 1939. je bilo sicer naročenih za 120 milijonov dinarjev lokomotiv in vagonov, toda računati je treba, da je nadaljnja obraba v mesecih od septembra 1939 do marca 1941 ter v usodnih vojnih dneh porušila ta prirastek.

Kapital, ki je bil vložen v prejšnje jugoslovanske državne železnice, ni bil do leta 1930 nikjer uradno izkazan. Vse v tem letu je bil sprejet zakon o upravi in obratovanju državnih železnic. Obenem je bilo ugotovljeno, da je znašala takratna vrednost jugoslovanskih državnih železnic 14 milijard 729.962.082.06 dinarjev. Naslednja leta so bile različne izpremembe. Tako je bila vrednost železnice leta 1933. vključena s 14 milijardami 883.114.15 din, dne 31. marca 1938 pa je znašala samo 14 mili-

jard 228.067.289 din. V tem razdobju je bilo vpisanih za nabave 851.820.000 din. Naknadno je bilo k vrednosti pripranih 779.380.000 din, za različne prepise pa 114.480.000 din. Na ta način se je povzela vrednost kapitala za 2158.54 milijonov din. Če je vrednost železnic v petletju od 1933 do 1938 kljub temu padla, se je to zgodilo zaradi rednih odpisov in dejanskega znižanja vrednosti v znesku 2339.92 milijonov dinarjev.

Odlučilo je bila za upadanje vrednosti dejstvo, da so se postarale lokomotive in jih je bilo v omenjenih petih letih treba 698 izločiti iz prometa. V istem času je postalo nerabnih 4013 vagonov. Kljub to-

likanemu odtoku lokomotiv in vagonov pa je bilo stanje materiala tudi še v poslednji dobi nenavadno visoko. V roku 20 let je Jugoslavija nabavila vsega skupaj le 156 lokomotiv in 2315 vagonov, za kar je plačala 465 milijonov din. Domača izdelava je bila še v precej ozkih mejah. V Brodu so izdelovali vagonne in majhne lokomotive. Razen brodske tovarne pa so bile še tvornice v Smederevu, Kruševcu in Kraljevu. Če se kljub temu ni mogla razviti polna domača proizvodnja, se je to dogajalo pač zato, ker ni bilo na razpolago zadosti polfabrikatov in ker je bilo v primerjavi z eno pač umestnejše uvažati gotove lokomotive in vagonne iz tujine.

Medicinska klinika potrebuje podpore

Ljubljana, 22. avgusta

Ljubljanska medicinska klinika je končno začela z delom. Institucija, ki ima nalogo izolat mladega medicinskega, ter ga izločiti slovenskemu narodu z naloge, da ga zdravi in varuje pred propadanjem, je odprla svoja vrata. Želja vsakega posameznika, najsi bogat ali siromašen, naj bi bila, da ga zdravi sposoben zdravnik po najnovejših principih. Medicinice se more naučiti svoje stroke samo, če odgovarjajo instituti vsem modernim zahtevam. Ko bomo to dosegli bo lahko naša fakulteta tekmovala s tujimi, starimi univerzami. Veliki in mali tujci narodi se dobro zavedajo tega pomena. Oni ne prepuščajo skrbi za dotacije le državnim institucijam, posamezniki prav dobro vedo, da je njihova socialna dolžnost do naroda, da iz lastnih sredstev podpirajo posamezne klinične institucije. Premožni ljudje z globoko razvitim socialnim čutom prevzamejo oskrbovanje celih bolnic, da ne govorim o izdrževanju posameznih postelj. Kaj pa naj bi bilo bolj plemenito, kot pomagati človeku,

kateremu usoda ugrabila ono, kar je vsakemu najdražje: zdravje.

Naši gospodarski in naši kapitalistično fundirani krogi pa so do sedaj le v malem številu posnemali tuje narode. Vendar pa mislimo, da je tudi pri njih razvit čut za socialne potrebe, samo da se nanje ne spomnijo. Interna klinika je odprla vrata vsakemu, rabi pa za notranjo ureditev, t. j. za drage laboratorije obilnih dotacij. Zato apeliramo tem potom na vsakega, da pri pomore z dobrovoljnimi prispevki do končne ureditve. Vsi oni, ki ne bodo ostali gluhi na moje prošnje, si bodo postavili najlepši spomenik, saj bodo darovali v resnici za najvišjo in najbolj potrebno medicinsko institucijo. Imena darovalcev bodo objavljena v dnevnih in vpisana v spominke knjižice dobrotnikov medicinske klinike. Imena onih ki bodo poklonili večje vsote, bomo napisali nad posamezne bolniške postelje. Prispevke naslovite: Kraljeva medicinska klinika v Ljubljani, Zaloška c. 2. Predstojnik medicinske klinike prof. dr. Karlo Lušický.

Numerus clausus za Žide na Bolgarskem

Bolgarski ministrski svet je izdal posebno odredbo, ki so bile že dolgo pričakovane. To je pravilnik za izvajanje zakona o zaščiti naroda, njegove časti in krvi. Z novimi določbami je urejeno gospodarsko udejstvovanje židovskega življa na Bolgarskem. Za svobodne poklice, za trgovino in industrijo je pri Židih določeno zaključno število, numerus clausus.

V svobodnih poklicih so določene naslednje številke (to se pravi: največje številke za celotno bolgarsko področje): židovskih zdravnikov sme biti v vsej Bolgariji 21, živinozdravnikov 2, zobozdravnikov 7, advokatov 20, babic 9, arhitektov 2, inženjerjev 6, kemikov 3, glasbenikov 14. V trgovini so določene naslednje največje številke: v kolonialni stroki sme trgovati 187 židovskih trgovcev, v živilski stroki 82, v žitni trgovini 2, v restavracijah in pivnicah 118, v oblačilni stroki 67, v trgovini z gospodinjstvi potrebščinami 6, v trgovini z gradivom in kurivom 10, v papirnatih in podobnih strokih 9, v tehničnih izdelkih 6, senzalov sme biti 8, izvozniki 4, s stari-nami pa lahko trguje 6 Židov. V industriji

je dopuščeno samo eno židovsko podjetje, ki izdeluje pletenine.

Število židovskih obrtnikov, delavcev in nameščencev z omejenimi določbami ni omejeno, s čimer je torej obstanek Židom na Bolgarskem tudi še nadalje kolikor toliko omogočen. Kar je doslej bilo industrijskih podjetij v židovskih rokah, ne smejo ustaviti obrata kar na lepem, brez dovoljenja ministra za trgovino in industrijo. Pač pa morajo biti židovska podjetja v redu prodana in jih lahko kupijo samo Bolgari.

Nove določbe se seveda dotikajo tudi židovskih delniških družb. Za take velja podjetja, pri katerih je najmanj polovica delnic v židovskih rokah. Lastniki in vodje takih družb so vsteti v omejeni numerus clausus. Židovska podjetja, ki ne bodo v predpisani dobi prodana Bolgarom, pripadajo državi ali pa dobi posebnega komisarja. Izkupek gre v sklad za javne podpore. Da bi Bolgari lahko prevzeli židovska podjetja, se lahko kupčije izvršijo na kredit. Letni obroki pa ne smejo biti nižji od 20 odstotkov celotne kupnine.

Avtarkija na Galjevici in v Mestnem logu

Ljubljana, 22. avg.

V prizadevanju meščanov, ki skušajo doseči kar se da popolno avtarkijo v proizvodnji živil, zavzemajo spoštovanja vredno mesto nekatero naselbine na robu mesta, ki so zrasle iz znoja in žuljev delavskih rok, iz žolje malega človeka, da si ustanovi lasten, čeprav še tako skromen dom. Med temi naselbinami zasluži največ pozornosti Galjevica, ki šteje 135 hišic, med katerimi je dandanes le še prav malo začasnih zaslišnih stanovanj, nekatere pa so svoji lepoti in higienični ureditvi že kar tekmujejo z vilami po predmestnih okrajih.

Zrasla je Galjevica iz pobude malega človeka, ki je v letih po vojni najbolj živo občutil pomanjkanje stanovanj v Ljubljani, in je na ta način, da je s posredovanjem uvidenih komunalnih politikov dosegel potrebno zemljišče za stavbo ob magistratu, tako rekoč občini sami priskočil na pomoč. Na Galjevici živi danes okrog 160 družin, zakaj nekatere hišice premorejo več ko po eno stanovanje, in kakor so domovi sami v lepem redu, tako so Galjevičani lahko za vzor ostalim Ljubljancem, kar se tiče ljubezni in vneve v urejevanju vrtov. Vsak košček zemlje je tu naškrbneje obdelan in na svetu, ki je včasih veljal za manjvrednega — mestna občina je svoj čas plačevala barjanske trav-

niko po 2 din kvadratni meter — uspevajo velike količine izbrane povrtnine, ki v znatni meri razbremenjujejo ljubljanski trg. Kakor v Ljubljani skoraj ni družine, ki je ne bi na kakršenkoli način prizadelo dejstvo, da sta Spodnja Stajerska in pa Gorenjska ostali onkraj meje, tako je tudi na Galjevici marsikateri hiša, ki v teh dneh rojakom od drugod nudi gostoljubno zavetje. Sicer je med Galjevičani tudi nekaj brezposelnih, a družine žive solidno, pošteno življenje, tako da so se v polni meri izkazale vredne naklonjenosti, ki jim jo je svoj čas izkazala občina z oddajo zemljišč v najem.

Poleg vrtičev ob hišah, ki so bili že tudi vsa prejšnja leta skrbno obdelani, so Galjevičani letos najeli tudi precej sveta po pustem, doslej brezplodnem Berju ter ga marljivo obdelali, da bo žetev toliko obilnejša. Otrebili so preslico, ki je doslej edina bogotno uspevala tod, in zemljo očistili kamenja. Tako vrše prebivalci naselbine pionirsko delo in zaslužijo, da bi jim občina in posestniki ohranili svojo naklonjenost tudi pri oddajanju zemlje v obdelavo prihodnjega leta, ko bo zaradi svoje kultiviranosti gotovo dosegla večje povpraševanje. — Podobno kakor Galjevica se je v roku let uvrstila med periferne okraje tudi naselbina ob Cesti dveh cesarjev v Mestnem logu, ki je svoj čas uživala

sloves po svoji aromatičnosti in po velikem številu gladujočih otrok, zdaj pa se hišice in njih okolica stalno lepšajo in napredujejo, da ima mestna občina samo korist od dobrote, ki jo je bila svoj čas izkazala brezdomcem. Z oken pozdravljajo nageljni mimoidoče, na gradah je — kakor na Galjevici — kljub strogi gospodarnosti še zmerom tudi prostora za rože, a ob hišicah so hlevčki, polni kunccev, kokoši in podobne drobnjave, ki ima na današnjem trgu znatno ceno. Tu biva okrog 100 družin, ki kakor na Galjevici mesečno plačujejo najemnino za svet, na katerem so si zgradile domove.

IMENITNO!

Grafolog: »Ta pisava kaže dobrega, prizanesljivega in potrpežljivega človeka.«
Mladi gospod: »Imenitno! To je pisava mojega krojača!«

SPORT

Od Mokarja do Špice

Jutri pavalna tekma na 2.5 km dolgi progi po Ljubljani

V spomin na pionirja slovenskega pavalnega sporta, večkratnega slovenskega prvaka in dolgoletnega člana SK Ilirije, pokojnega Borisa Žirovnika priredi klubova pavalna sekcija jutri dopoldne na Ljubljani veliko pavalno tekmovalno za prehodni pokal »Žirovnikov memoriala«. Za tekmo, ki je dostopna vsem pavalcem, ki se čutijo sposobni, ne glede ali so člani katerega športnega kluba ali ne, so zdaj določili progo, ki bo vodila od Mokarja do znane »Špice« ob odcepu Gruberjevega prekopa in merila skoraj 2 in pol kilometra. Tekmovalci bodo razdeljeni v tri skupine, in sicer seniorji zase, juniorji zase in dekleta posebej. Start bo skupen, in sicer ob 11. pri Mokarju tako da bodo pavalci okrog pol 12. na cilju. Zmagovalec, od tekmovalcev, ki bo dosegel najboljši čas, bo prejel v prehodno last pokal, več ostalih v posameznih skupinah pa bo dobilo v spo-

»Steci hitro domov in reci mami, naj pride sem!«

min lepe plakete.

Kakor nam pravijo prireditelji, je zanimanje za prireditve med pavalci zelo veliko, tako da računajo, da bo šlo na to svojevrstno preskušnjo v plavanju najmanj 50 tekmovalcev. Ker bodo med njimi tudi vsi znani »kanoni« iz ilirijanskega bazena, bo tudi gledalcem ta pavalna revija na prostem nudila mnogo zanimivih prizorov. Če bo vreme količnik ugodno — samo oni pravi Jupiter Pluvius ne sme poseči vmeš — bomo torej jutri dopoldne lahko prisostvovali zanimivi pavalni tekmi, kakršne že dolgo ni bilo v našem mestu, o kateri pa upamo že danes, da se bo trajno obdržala na sporedu. Morda bo pozneje kdaj, ko bo Ljubljana spet vredna svojega imena po mestu samem, dobila proga start in cilj drugje a morda bo takrat tudi vse bogatejše glede udeležbe, ki je letos pač omejena na same »ljublanske srajce«.

Ali poznate jiu-jitsu?

Kaj pripoveduje trener Oton Baumgarten, ki vodi tečaj pri ZSK Hermesu, o tej moderni športni panogi, ki je bila do zadnjega skoraj čisto neznanja pri nas?

Ni dolgo tega, kar smo na tem mestu objavili, da se je začel na stadionu ZSK Hermes tečaj v jiu-jitsu. Odziv zanj je bil zelo velik, kar pa ni čudno, saj je ta športna panoga pri nas popolnoma neznana. To se je pokazalo pri prvi lekciji, ko so vsi prisotni takoj opazili, da nima jiu-jitsu prav nič skupnega s catch as catch canom, ki so ga videli o priliki zadnjega nastopa profesionalnih rokoborcev v dvorani kina Uniona.

Tečaj vodi g. Oton Baumgarten, ki se je naučil te umetnosti na Dunaju in postal tam celo pomočnik policijskega trenerja. Ko smo ga zadnjič zaprosili, naj napiše nekaj vrstic o tej umetnosti, se je z veseljem odzval in poslal daljši članek, iz katerega posnemamo med drugim naslednje:

Le malo jih je pri nas, ki bi lahko kaj podrobnejšega povedali o jiu-jitsu in vsem, kar je z njim v zvezi. Večinoma je znano samo, da je to vrsta gibov ter prijemov, s katerimi lahko na tajinstven in čudovit način razorožimo nasprotnika, ga pobijemo na tla ali celo lahko usmrtime. Kako se to zgodi? Kakšna je ta tajnost? Ljudje nam vedo povedati le to, da se s tem načinom borbe bavijo Japonci, ki so za nas sploh v marsikaterem pogledu nedoumljivi, čudoviti in sploh tajinstveni. Stvar je čisto drugačna. Kdor se le malo zanima za jiu-jitsu, bo brez nadaljnje ugotovitve, da ga poznajo danes razen Japoncev tudi Severni Američani, Angleži, Francozi in Nemci, v manjšem obsegu pa tudi Mandžurci. Vendar je pri teh narodih jiu-jitsu bolj ali manj prednost policije, deloma pa tudi vojaštva, dokim je v splošni javnosti manj razširjen. Vzroki, da jiu-jitsu ne prodre v javnost, so različni. Predvsem primanjkuje dobrih in spretnih učiteljev, razen tega pa »zapadnjaki«, kakor imenujejo Japonci svet belega plemena, nimajo dovolj zaupanja v to panogo samoodbrambe in sporta. Tega nezaupanja je krivo samo površno znanje, nespretnost nekaterih učiteljev in pa v glavnem pomanjkanje potrpežljivega in pravilnega učenja. Da je pa dejansko jiu-jitsu neprecenljive vrednosti, dokazuje že samo dejstvo, da ga poznajo Japonci približno 25 stoletij. Pri njih obstajajo zanj neštete javne šole, v katerih se leta in leta vadijo ter so zato tudi taki moj-

stri. Posebno proti koncu 19. stoletja je zavzel jiu-jitsu na Japonskem ogromen razmah, ko je profesor Jigoro Kano, ki je šele lani umrl, stnil vse uspešne sisteme v en sam, tako imenovan »sistem Kano«. Ta sistem Kano goji približno 300 prijemov, in prav te učijo tudi v vseh drugih deželah, ker so najbolj uspešni, medtem ko so ostali sistemi zastareli in se sploh nikjer več ne uporabljajo. Profesor Kano je razvil tudi silno propagando za jiu-jitsu, tako da je postal dostopen sploh vsem slojem na Japonskem; prej so namreč obvladali jiu-jitsu samo »samuraji« — plemiči, ki so svoje znanje najstrožje skrivali. Jigoro Kano je poslal svoje najboljše bore v Ameriko in Anglijo, kjer so nastopali proti boksarjem in rokoborcem ter, čeprav po postavah in telesni moči mnogo šibkejši, vedno premagovali svoje nasprotnike. Borbe so bile vselej prav kratke, kajti z nekoliko spretno izvršenimi prijemi iz jiu-jitsa je bil nasprotnik onesposobljen za nadaljnjo borbo, včasih nezavesten — ali pa celo negiben. Izid take borbe dovolj dokazuje neprecenljivo vrednost tega načina samoodbrambe, ki je povsem enostaven in zahteva le vestno in vztrajno vajo pod vodstvom spretnega in sposobnega učitelja. Pri nas žal primanjkuje takih učiteljev, zato pa so šole v Ameriki in Angliji, razni zavodi v Nemčiji, posebno pa še oddelki za telesno vzgojo na visokih šolah na Dunaju, znane po svojih izbornih tečajih, ki so večinoma pod nadzorstvom in tudi vodstvom najboljših policijskih trenerjev. Značilen dokaz, da je jiu-jitsu enostaven, je tudi dejstvo, da zahaja v te tečaje skoraj polovica žensk, ki so že po naravi šibkeje od moških. Toda z vztrajnim vežbanjem in najbolj natančnim izvrševanjem določenih prijemov se lahko doseže uspeh, ki tudi še tako plašnemu človeku povzdigne samozavest.

Toliko za uvod, morda nam bo kasneje šel g. Baumgarten zopet na roko in nam povedal še kaj več o tej zanimivi panogi v modernem sportu. Za začetek pa vsakakor zadostuje. Pri tej priliki naj še omenimo, da se treningi vrše vsak ponedeljek, sredo in petek na stadionu Hermesu v šiški z začetkom ob 18.30 in se interesenti, ki bi se želeli učiti, še vedno lahko prijavijo.

FIS za zeleno mizo

Te dni je imela mednarodna smučarska federacija (FIS) pod vodstvom podpredsednika grofa Hamiltona (švedska) pred-

sedstveno sejo v Stockholmu. Na dnevnem redu je bilo posvetovanje o nemških predlogih glede spremembe nekaterih mednarodnih tekmovalnih določb. Dokončno o teh predlogih ni bil sprejet noben sklep, temveč je bila obravnava odložena na enega poznejših kongresov, vendar nameravajo nove tekmovalne določbe za poskušnjo že uvesti pri tekmovalnih za svetovno prvenstvo v času od 7. do 15. februarja 1942, ki bodo tudi v Garmisch-Partenkirchenu.

Posebnega pomena je pri teh spremembah novost glede ocenjevanja smučarskih skokov. V bodoče bodo namreč najvišjo in najnižjo oceno črtali, po možnosti pa bc sploh uvedeno javno ocenjevanje skakalnih, pri katerih so možni skoki nad 60 m, bosta Nemčija in Švedska do prihodnje sezone izdelali posebne ocenjevalne tabele.

Iz Stockholma prihaja obenem vest, da je FISa prejela v teh dnevih od ameriške smučarske organizacije obvestilo, da Amerika izstopa iz članstva, in sicer brez vsake omejitve. Nemški športni krogi podarjajo v zvezi s tem, da z odločitve Amerike evropskih športnikov nikakor ne bo spravila v zadrego. To stališče zagovarjajo predvsem tako, da Američani v smučarskem sportu nikoli niso pomenili mnogo in se v mednarodnih konkurencah na belih poljanah dozdaj nikakor niso mogli uveljaviti.

Drugi finale odpovedan

Povratna finalna tekma med Hermesom in Ljubljano, ki je bila napovedana za jutri na Hermesovem stadionu, je bila po sklepu SNZ preložena na prihodnjo nedeljo.

Jože Kožuh:

Poletna jutra

Dobro sem ga poznal. Vsako jutro točno ob osmih se je ustavil pod mojim oknom, odložil vrečo, ki mu je težila rame ter sedel na stopnico. Prihajal je le poleti, ob toplih in jasnih jutrih, ko mu ni bilo treba obutve in je lahko bos prenašal težko breme. Ob hladnejših dneh ga ni bilo. Če nisem imel kaj posebnega, sem ga pričakal v postelji. Šlišal sem ga, ko je zavil okoli hišnega vogala, drsanje njegovih bosih nog je bilo ob tej uri edini šum, ki sem ga lahko razločil. Stanoval sem v ulici, kjer ni bilo nikoli nobenega ropota, poletna jutra pa so bila kar nenavadno tiha. Prišel je počasi, z nerodnim, oklevajočim korakom; ko je dosegel moje okno, je z velikim truden odvrnil vrečo in se glasno oddahnil. Staro železo, ki ga je nabiral po smetiščih, je še nekaj trenutkov lovilo ravnotežje, ione je ularil ob lonec, kos pločevine je zidreni na dno in tenko zavilil. Potem se je vse umirilo in ulica je bila zopet čisto tiha.

Dvignil sem se na roke in pogledal skozi okno. Nebo je bilo brez oblaka. Topel vonj po pokošeni travi je napolnjeval sobo. Nikamor se mi ni mudilo, pomežiknil sem vrabcu, ki se je ujel na trlho, gugajočo se desko, polskel copate in stopil k oknu.

»Kako je, dobro?« sem vprašal. Bile so to besede, ki sem jih ponavljal vsako jutro. »Dobro,« je odgovoril. Stegnil je dolge, zamazane noge in me pogledal izpod arševskih obrvi. »Če imate cigareto, bom zelo vesel,« je dejal. Že hip, dvignil levo obrv ter

vtaknil prst v usta. Povlekel je, kakor da kadi, se nasmešnil in spretno prestregel cigareto, ki sem mu jo vrgel v naročje. Kadil je s posebno slastjo, vlekli počasno, dolge dime in molčal. Oči so mu pri tem blougle po polju, po visoki, v vetru se rahlo upogibajoči travi, preletele so vsa ravnilo pred seboj in se končno ustavile na meni. To je pomenilo, da je pokadil. »Cigareta, dragi moj, je božji dar,« je dejal. Gledal me je in ustnice so se mu polagoma razlezele v zadovoljen smehljaj.

Vprašal sem ga: »No, kako je bilo danes?«

Govoril mi je o vsem, kar je doživel to jutro. Rad je govoril o sebi. In vse te mesece, kar sem ga poznal, ni nikoli potožil; zanj življenje ni imelo žalostne plati. Zato mi je bil vsak njegov obisk prav posebno ljub, njegovo tiho, razvlečeno besedičenje, drsanje bosih, zamazanih nog in smehljaj, s katerim se mi je zahvaljeval za cigarete, vse to se je spojilo z lepoto poletnega jutra v eno samo svetlo podobo. Bilo mu še ni štirideset let. Pot, ki jo je prehodil vsako jutro, stikajoč po smetiščih in jarkih, kjer so ljudje odlagali nepotrebno nesnago, mu je prinašala vsakdanji kruh. Žena mu je umrla v drugem letu zakona. In ko mi je to povedal, sem pričakoval, da mu bo tu prvič spodletelo; pričakoval sem vsaj trčico nečesa, kar bi bilo podobno bolečini. Toda tudi tu je bil znan obrniti. »Umrla je še čisto mlada,« je prijavil. »Danes bi bila že zgarnjena in njen lepi obraz bi izgubil do današnjega dne svojo lepoto. Torej je bila zanjo ta smrt le rešitev.«

Zasmejal se je, vstal in si oprtal vrečo. Po tem razgovoru ga ni bilo več dni. Jutra so bila meglena in pusta. Poletje je bilo to leto brez prave toplote in deževno kakor zgodnja jesen. Posedel sem v sobi in si s knjigami krajšal čas. Zunaj je ilil dež. Potem sem nekoga jutra zopet začel znani ropot. Prislulnil sem. To pot je bil veselji kot po navadi. Ni sedel, obstal je pred oknom in tiho poživljal. Vedel sem, da je zunaj prelepo poletno jutro, da je trava še rosna od včerajšnjega dežja in da je telegrafska žica ob cesti polna lastav. Zrak ob šipi je drhtel od sončnih žarkov. Bilo je dovolj — ti žarki ob oknu in jutranji obisk — da se je v meni prebuditel val najradostnejših občutij. Še sem za trenutek zapri oči, prislulnil ščebet lastav in se naglo dvignil.

Stal je pod oknom in se mi s polnim smehljajem zazri v oči. »No, da ste le vstali,« je dejal. Opazil sem takoj, da je imel zame majhno presenečenje. Segel sem na posteljno omarico, da bi vzal cigarete.

»O, ne,« je vzkliknil in naglo privlekel iz pranskega žepa zavitek cigaret. »Danes boste vi moj gost.« Raztrgal je ovoj in stegnili roko. »Vzemite, prosim!« Bil je presrečen, da mi jih je mogel ponuditi. Imel je veliko, od umazanij raztrzo roko. Potem mi je vrgel še žgigalice. Kadila vsa brez besede, ob zatopljeni v prijetni opavek. Megle na travniku so se počasi redčile. Bil je trenutek popolne blaženosti. Daleč pred nama je bilo mesto, obijano z rahlim, rdečastim sijem poletnega sonca, še mirno in čisto,

Dežela med Dnjestrom in Dnjeprom

Med južnoruskimi predeli je dežela med Dnjestrom in Dnjeprom ali celo med Prutom in Krimom, v kateri osovinske sile ta čas uspešno zaključujejo svoj pohod, »klasika Nova Rusija«. Carski Rusiji se je ta predel priključil najpozneje in ji je pripadal deloma tudi samo začasno, če upoštevamo usodo Besarabije ob koncu prve svetovne vojne. V dobi Katarine II. je bil maršal Suvorov, ki je »Novo Rusijo« kos za kosom pulil Turkom, kozakom in Tatarom iz rok, legendarni Potemkin je potem otvoril naselitev tega ogromnega prostora. Potemkinove vasi so postale prisilovine, bile so pa le začete. Pozneje se je dežela med izlivoma Dnjestra in Dnjepra napolnila z ruskimi, ukrajinskimi in nemškimi priseljenci, ki so jim sledili nato še Bolgari in Srbi, begunci izpod turškega jarma, končno židje in Grki, Armenci in Karamenci, ki so nastala cvetoča mesta.

Vsa ta ljudstva, ki so deloma še danes nepomešana in večinoma še po veri ločena, uporabljajo, v kolikor ne gre za izobraženstvo, neki skupni običajni in prometni jezik, »južno« pobarvano ruščino z mnogimi ukrajinskimi in nekoliko turško-tatarskimi primesmi. Turanski del prebivalstva, ki je nekoč v teh krajih vladal, se je v ostalem med tem po velikem delu izselil na Balkan in v Anatolijo.

Kakor v starih časih je ostala dežela mevrno od Odesa do najnovjših časov torej prehodna dežela, most med Evropo in Azijo ter narobe, zato srečujemo tu na vsak korak zapadne in vzhodne vplive in celo neki »amerikanizem«, ki ga je prinašal novi čas naseljevanja. Boljševiki so sicer te sicer te prehodnosti napravili konec, uvedli je dobo izenačevanja vseh močjih ljudskih in kulturnih oblik.

Dežela med Dnjestrom in Dnjeprom spada med tople prelepe ogromne ruske države. Tu, južno od 50. vzporednika, prevladuje rodovitna črna zemlja, gozdovja pa ni bilo, kar pominja ljudje, skoraj nič. Nekeč se je širila tu divja stepla, ki sta jo tako sijajno opisovala Gogol in Sevcenko. a od carice Katarine II. dalje se je sprinjala v izvrstno, kultivirano ozemlje. Razvila so se donosna veleposredstva, ki so postala nazadnje komunistična »skupna zemlja«, kolhozi. Prehod iz enega sistema v drugega je označevala proletarijska kmečkova življa, leta slabih donosov in gladi, leta velikega umiranja.

To nižinsko ozemlje ima običajno po zgoljni pomladi dolgo, pogostoma zelo suho poletje in turbno jesen, ki prehaja v nestanovitno zimo, ko se menjavajo odjuge z besnimi snežnimi viharji. Med krimsko vojno, ko je car Nikolaj I. pošiljal neumorno polk za polkom proti Sebastopolu, so celi oddelki poginili v snežnih viharjih. Takoj po tej vojni so zato železniško progo iz Petrograda v Moskvo podaljšali proti jugu. Vsekako pa je res, da bi dežela lahko donosala še neprimerno več, če bi bilo njeno gospodarjenje v splošnem napredno in racionalno.

Južna Rusija ima vrsto večjih mest, o katerih je bilo med to vojno že dosti go-

vora in ga se bo. Južno in vzhodno od Humanja, ki so ga ponovno omenjala vojna poročila zadnja časa, naletimo na mesta »starimi« in »novimi« sovjetskimi imeni: Zinovjevsk, ki so ga boljševiki imenovali po komunističnem vodji, katerega je dal ustreliti Stalin, se imenuje danes Kirovo, nekoč se je imenoval Jelizavetgrad. Zapadno od njega je Pervomajsk, nekdanji Oviopol, na vzhodu, ob loku Dnjepra, pa

Dnjepetrovsk, stari Jekaterinoslav. Tu di južno od tu naletimo na pomembnejša upravna središča, ki ležijo včasih mično ob visokih rečnih bregovih in sredi zelenja in ki utegnejo postati še pomembnejša.

Danes se dvigajo velikem trikotu med Kijevom, Harkovom in Odeso večinoma sicer same razvaline, toda iz teh razvalin bo izšlo nedvomno novo življenje.

Pazite na rastlinske škodljivce

Sedaj je že skrajni čas, da pričnemo energično borbo proti rastlinskim škodljivcem, če jim hočemo preprečiti, da bi se preveč razširili in nam uničili letino. To je delo, ki zahteva mnogo potrpljenja in truda, a brez tega ni uspeha. Uspeh pa je siguran, če uporabimo hitro učinkujoča sredstva, ki so nam za to da razpolago. Seveda ne smemo misliti, da bo zadostovala že enkratna poskropitev in obravnava. Sredstva v prahu, med katere spada tudi apnena moka in Tomaževa žilindra, uporabimo najbolje zjutraj, ko je še rosa na rastlinah. Posebno proti listnim ušem in bolham so ti prašni pripomočki zelo učinkoviti.

Mrčes, ki nastopa pozneje množestveno, se pojavlja splošno vedno posamez. Redno pregledovanje vrtnih rastlin spada med najsigurnejše pripomočke proti njemu. To je delo, ki zahteva mnogo potrpljenja in truda, a brez tega ni uspeha. Uspeh pa je siguran, če uporabimo hitro učinkujoča sredstva, ki so nam za to da razpolago. Seveda ne smemo misliti, da bo zadostovala že enkratna poskropitev in obravnava. Sredstva v prahu, med katere spada tudi apnena moka in Tomaževa žilindra, uporabimo najbolje zjutraj, ko je še rosa na rastlinah. Posebno proti listnim ušem in bolham so ti prašni pripomočki zelo učinkoviti.

Ta čas se pojavljajo kapusovi belini in odlaga svoja jajčeca v majhnih, rumenih kupčkih na spodnje strani zeljnih listov. Tu nam pomaga le marljivo pregledovanje in mehanizem jajčec. Če se to ne zgodi dovolj natančno, se izležejo žabe in v kratkem požrešne gosenice in nam utegnejo uničiti pridelek, ker rasejo in se širijo izredno hitro. Ne samo gosenice kapusove-

ga belina, temveč tudi debele, sive gosenice utegnejo zeljnatim in solatnim rastlinam zelo škodovati, zlasti ker opravljajo svoje uničevalno delo ponoči. Zažrejo se v notranjost rastline in jo potem sigurno umorijo. Druge gosenice se lotevajo korenin vsakovrstne zelenjave, zlasti mladih rastlin. Če opazimo, da nam rastline venejo in odmirajo, smo lahko prepričani, da bomo našli v neposredni bližini njih korenin kakšno gosenico. Ker izvirajo vse te gosenice od nočnih metuljev, moramo po možnosti uloviti te, in sicer tako, da obesimo na vrh ponoči posodice z zastrupljeno oslajeno vodo.

Proti golemu vrtnemu polju, ki žre ponoči nežne lističe mladih rastlin, je priporočljivo nasuti pod rastline apna ali jedrnatih res. V sadnem vrtnu se množijo posebno v soparnem vremenu nevarna krava uš. Če odkrijemo na jablanah, in sicer na skorji, v pazduhah vej ali na starih, zacelenih ranah modrikasto bele kosmine, moramo vedeti, da izvirajo od krvave uši. Napadena mesta namažemo takoj z nerazredčenim karbolinom. Kako važno je to, si lahko predstavljamo. Če vemo, da more zalega iz ene same uši v enem letu okužiti celo visoko drevo. Na hruškah moramo potrgati ta čas vse liste, ki kažejo majhne mozoljčke. Izvirajo od neke pršice, ki se isto tako hitro množi. Takšne liste je treba skrbno sežgati.

Z balonom pred 50 leti

Švicarski tisk se je spomnil te dni poleta z balonom, ki se je izvršil pred pol stoletja.

Bilo je v visokem poletju 1891. in v Curihu se je pojavil kapitan Spelterini, po rodu Švicar, ter iskal potnikov za balonski polet. Spelterini se je bil v Franciji izveščal v letanju z balonom, imel je za seboj že več sto balonskih voženj na Angleskem, v sredozemskih deželah in celo v Ameriki, a tudi pozneje se je zelo proslavil, zlasti v Nemčiji.

Na dan, ki je bil določen za vzlet v Curihu, se je zbralo na tisoče gledalcev okrog njegove velike zračne krogle, ki se je imenovala »Urania«. Bila je to krogla z višino 17 m, širino 15 m in 1500 kubnih metrov prostornine za plin.

Radovednežev je bilo tedaj na tisoče, toda potnik se je bil prijavil samo — eden, in sicer švicarski romanopisec Heer, ki je to vožnjo tudi zelo lepo opisal. V zadnjem trenutku pa so se vendarle opogumili še trije možje, neki curiški mestni svetnik, neki grof in neki pariški novinar. Vsi štirje potniki pa so morali bojazljivi policiji podpisati izjavo, da se udeležujejo tega podjetja »iz proste volje in v polni posesti svojih zdravih čutov«.

Bila je prekrasna vožnja preko curiškega Oberlanda in končala se je v bližini pode-

želskega restorana. Tisto poletje in še naslednja je Spelterini v Švici izvršil še mnogo poletov, okrog 150 jih je bilo v šestih letih in spremljalo ga je v celoti okrog 500 potnikov. Postal je zelo popularen mož med Švicarji. Nežgode ni bilo nikoli nobene, pač pa je šla vožnja včasih preko švicarskih me, in preko Monakova na Bavarsko ali pa na Švabsko. Višine, ki so jih dosegli, so znašale do 4400 m.

Nekoč se je na švabskih tleh primerila zabavna zgodba. Pristali so tam v krošnji orjaškega oreha. Nobene žive duše ni bilo blizu, ker so ljudje delali na poljih. Tedaj je nenadno pripeketal na konju orožnik. Že od daleč je vpil: »Gospodje! prihajajo gotovo iz Švice? Ali imate kaj, kar bi bilo treba — zacariniti?« — »Ne, gospod orožnik,« so je glasili odgovor, »a prosimo vas, pridržite malo visoko vrv.« Med tem so pristekli z veseljem kričanjem s polj tudi možje in žene, ki so želi žito, in z združenimi močmi so pomagali balonu na tla. Pot, ki je bila v značni črti dolga okrog 100 km, je bil preletel v dveh urah.

Drugeč so vzeli globoko vdihom s seboj, da bi med vožnjo ponesel pozdrave prijateljem. Toda globob sploh ni maral odleteti. Dolgo časa je čepel na robu gondole, potem je zletel v široki spirali proti zemlji. Takšne so bile zračne vožnje v idiličnih časih pred petdesetimi leti.

Turčija pošilja vojaštvo domov

Sofijska »Zora« poroča, da je turška vlada pooblastila generalni štab, naj odpušči vse letnike, ki so jih pozvali pod orožje pred šestimi meseci. Gre za letnike, s katerimi so svoječasi število vpoklicanih povisali za kakšen četrtil milijona mož.

SREČNA ZAROČENCA

Oliver: »Sem si šel, da bo Stamfis vzel Marleno. To je izvrstno dekle. Kar je res, je res: za igrati bridge, zna jahati, plavati, plesati moderne plesne, za ravnanje z avtom in menda celo z letalom.«

Hardy: »Da, ta dva utegneta biti prav srečna v zakonu, ker zna Stamfis izvrstno kuhati.«

večji dosežanj poskus sistematične medicinske terminologije v slovenščini. Njegova knjiga pomeni dogodek v slovenski zdrav-

Dr. Mirko Černič

stveni kulturi, obenem pa značilen in razveseljiv jezikovna celotnega področja domačega jezikovnega skrbstva. Knjiga te vrste ni mogla nastati iz samih, postavim, profesionalnih zanimanj in potrebe; samo ples, ki je imel za tako delo poleg znanja tudi dokaj

Il Giappone pittoresco — Slikovita Japonska

Sotto la sacra montagna Fuggi — Pod sveto goro Fudži

Severni tečaj postaja toplejši

Vremenslovna opazovalnica v Haparandi, na skrajnem severu Švedske, je zaključila dolgotrajne raziskave o nordijskih ledenih in ugotovitvi, da se bo morda že v bližnjem času uresničil davni sen vseh brodarjev na severnih morjih, in sicer ta, da bi mogli neovirano pluti vzdolž severne evropske in azijske obale ter skozi Beringov preliv v Vzhodno Azijo. To je danes praktično še nemogoče, kajti ogromne mase ledu zastavljajo večji del leta vsaki ladji pot. Če bi se »severni prehod« uresničil, pa bi imela svetovna trgovina od tega velikansko korist.

Švedski učenjaki so ugotovili, da temperatura na severni kapi naše zemlje pod vplivom še malo znanih fizikalnih činiteljev stalno narašča. Zavoljo tega porasta se ledovje tvori v zimski polovici leta z zamudami in se v poletni polovici hitreje topi,

pogosto pa v raznih predelih morje sploh ne more zaledeneti. Primerjave z ugotovitvami Nansenove polarne odprave pred štiridesetimi leti kažejo, da se je pas večnega ledovja pomaknil za cela dva kilometra severneje. Srednja temperatura arktičnega pasu je narasla za 3 stopinje, na nekaterih krajih, kakor ob grenlandskih in islandskih obalah pa celo za 7 stopinj. Celotna Sibirija, najbolj mrzla dežela na svetu, je občutila ugodne posledice tega skrivnostnega ogretja, tam pridelujejo že marsikateri rastline, ki bi jih še pred dvajsetimi leti ne mogli pridelovati.

Ta pojav pa je imel ugodne posledice tudi za arktično favno, kajti kolikor kaže, so se n. pr. sinje lisice silno razmnožile navzlic temu, da jih brez prestanka lovijo. V hladnih puščavah Arktide ni bilo še nikoli toliko sinjih lisic, kolikor jih je danes.

Konec sveta — v 10 milijonih let

Konec sveta pride tedaj, ko sonce ne bo več odlašalo toplote, a to se bo zgodilo v desetih milijonih let, kakor trdi profesor Avgust Fox z Union Collegea v Shenectadyju. Pravi, da so danes že vsi raziskovalci tega mnenja. Vodik je tista snov, ki proizvaja potrebno energijo, da nas more sonce razsvetljevati in ogrevati na razdaljo 93 milijonov milj. V dveh milijonih letih je sonce sežgalo samo 1 odstotek svoje vode.

Nasprotno z mnenjem laikov se sonce

ne ohlaja z rastočo starostjo, temveč svojo vročino še povečuje, kajti s tem, da se manjša njegova količina volika, narašča količina porabljenega plina in pri tem narašča tudi temperatura. Čeprav se je v zadnjih dveh milijonih let porabil le 1 odstotek sončnega vodik, narašča v čedalje večji meri količina vodik, ki se spreminja v helij, a ostalih 99 odstotkov vodik se bo zaradi tega porabilo v pospešenem tempu v nadaljnjih 10 milijonih let.

Nezdrobljivi porcelan

Neka japonska tovarna je v zlatih časih izdelala vrsto porcelana, ki se praktično ne more zdrobiti. Iz česa sestoji nje izdelke, še ni točno znano, domnevajo pa, da mu dodajajo neko določeno količino smole. Novi izum je nad vse važen, in sicer še ne toliko zaradi porcelanskih izdelkov, ki jih rabijo v gospodinjstvu, kolikor zavoljo porcelanov, ki jih rabijo v industriji. Z novim porcelanom bodo prišli redki in dragi kovin. V zvezi s tem je vredno opozoriti na neobojljivo steklo, ki so ga poznali že stari Rimljani, pa se nam njihovi recepti niso ohranili.

Trava in električna luč

Država New Jersey je priredila svoje časno zanimive poskuse, katerih smoter je bil, ugotoviti vpliv električne luči na rast trave. 24 reflektorjev posebne oblike s 100 svetilnimi volframovskimi žarnicami je svetilo na travnik iz višine 2 m 21 noči. Vreme ni bilo baš ugodno, toda mlada trava se je prikazala pod vplivom električne luči že peti dan po setvi. Na nerazsvetljenem polju zraven se je to zgodilo šele tri dni pozneje. 20 dni nato je merila trava pod električno lučjo 10 cm, izven nje pa le 2 in pol centimetra. Zelena barva trave je bila ista tu in tam. S pomočjo elektrike je prišla država državna kmečka šola v New Jersey do 40 odst. časa, ki del navadno setev od košnje.

POTREBNA IZPREMEMBA

»Kaj praviš k Andreju? Včeraj je prišel k nam s cilindrom in ves je dišal po kolonjski vodi. Prosil me je za roko.«

»In kaj si mu rekla?«

»Da mora tako dolgo počakati, da bo prišel z osmimi cilindri in da bo ves dišal po bencinu.«

A N E K D O T A

V Berlinu so angažirali nekoč kot baritonista nekega Georga Bunderja, moža, ki je bil precej brez glasu in talenta. Po kontraktu bi moral peti tudi Dona Juana. Po naključju je prišel v družino tajnega svetnika dr. Heima, ki se je njegova hči zaljubila v pevca. Tola tajni svetnik je trdil, da je gledališko ljudstvo lahkomišelnost in razsipno, igralci in pevci so sami doni Juan, in se je branil, da bi privolil v zvezo med Bunderjem ter hčerjo. Nekega večera pa je šel vendarle v opero, da bi se preprčal o pevčevem talentu. Domov se je vrnil prav dobre volje, čestital je svoji hčeri, mlademu možu pa je pisal: »Gospod! Prisostvoval sem predstavi Dona Juana in sem Vas videl ter slišal. Takšnemu donu Juanu rad dam svojo hčer! Konec je bil zaroka in družinska sreča. Dr. Heimu pozneje ni bilo žal zavoljo privolitve, kajti Bunder je gledališko kariero zapustil in je postal sposoben trgovec.

VS AK DAN ENA

»Vaš brat je izvrsten družabnik, tako mično zna vedno kramljati!«

»Tako? O čem pa govori?«

»O meni!«

Aviatori italijani e tedeschi — Italijanski in nemški letalci

In conversazione su un aerodromo italiano — v razgovoru na nekem italijanskem letališču

Kulturni pregled

Dr. Černič „Klinični besednjak“

Dr. Mirka Černiča »Klinični besednjak«, ki ga je izdal konzorcij »Zdravniškega vestnika« v Ljubljani, je zrel sad avtorjevega dolgoletnega prizadevanja po ustaleviti in izpopolniti slovenskega medicinskega besedja in izrazja. Vsi, ki se zavedamo kulturnega pomena izgraditve slovenskega znanstvenega jezika — njegove pomanjkljivosti in neskladnosti so žal še neustajljive — smo z zanimanjem in pogosto z zadoščenjem prebrali dr. Černičevo »Večališče« v »Zdravniškem vestniku«.

Dr. Černič sodi v dokaj maloštevilno vrsto slovenskih zdravnikov, ki so si pridobili tudi literarno kulturo. In med prvimi znaki je tesnejši odnos do jezika kot izraževalca in oblikovalca misli, kot duhovnega instrumenta izredne tankočutnosti in neogibnega posredovalca med znanostjo in življenjem. Medtem ko vidi večina znanstvenikov v jeziku samo naraven pripomoček, ki ima zgolj neogibno pomožno funkcijo, so drugi mnenja, da je treba tudi ta instrument kar najbolj izpopolniti ter mu dati čim večjo natančnost in zanesljivost. Vsi vemo, da so pesniki in pisatelji tisti, ki jim je narod zapal službo svojemu največjemu zakladu: jeziku in da ti ustvarjalci jezikovnih, miselnih in čustvenih vrednot povečujejo občutljivost in izrazljivost jezika, njegovo zmogljivost za izražanje najhrajnejših čustev in miselnih odtenkov. Zaradi tega vidimo pri mnogih vodilnih znanstvenikih, ki so se udejstvovali tudi s peresom v svojih strokah, prizadevanje skrb po kar najpopolnejšem obvladavanju domačega jezika. Le-tega pa ni

mogoče doseči brez neke večje literarne in jezikovne kulture.

Problem jezikovne zmogljivosti je poseben važen v naši znanosti, kjer je terminologija delno še nedognana, v preminjenih primerih neenotna in sporna. Dr. Mirko Černič je s svojimi sestavki ponovno in kar trdovratno opozarjal na pomanjkljivosti slovenske medicinske terminologije in zagovarjal stališče, da napredujoča domača zdravstvena kultura potrebuje tudi slovenskega zdravstvenega besedja in izrazja. Pri tem je dr. Černič zavzemal stališče, da ne kaže mednarodnih zdravstvenih oznak samo slovo prevajati, kakor dela večina medicinskih piscev (in tako prevajanje je pogosto samovoljno in prisiljeno, pa tudi brezobzirno nasproti kvalitativnim zahtevam dobre slovenščine). Če se je dr. Černič s prikupnimi argumenti zavzemal za to, da se v slovenski medicinski knjigi uvede slovensko zdravstveno mišljenje in občutje, je z druge strani nastopal tudi zoper nekatere pretrajanosti, kakor jih najdemo zlasti v spisih pokojnega profesorja anatomije dr. Piečnika. V dvomih je dr. Černič vpraševal ne samo filologe kot strokovne poznavalce jezika, marveč tudi pesnike in pisatelje; prav v lepi književnosti je našel mnoge besede in fraze, ki so v skladu s slovenskim mišljenjem in občutjem in ki potemtakem razširjajo kvaliteten pomen domače medicinske terminologije.

»Klinični besednjak«, ki ga je pripravil dr. Mirko Černič v zadnjih letih, je krona njegovega dosežanja dela in obenem naj-

prav okusno po načrtu avtorjevega sina stud. arh. Dušana Černiča. V predgovoru razvija pisec svoje poglede na pomen jezikovnega dela za slovensko zdravstveno delo in označuje s klinični besednjak značaj in načela svojega vizualnega prizadevanja. Nato se v posebnem sestavku bavi z rabo mednarodnih strokovnih oznach in daje prepotrebna navodila za enotno pregibanje tujk, ki so v strokovni literaturi neogibne. V splošnih pripombah opozarja na značilnosti slovenskega izrazja. Posebna izpopolnitev knjige je slovenski tekst sestavka »grebskega anatomia prof. dr. D. Peroviča« O novi latinski terminologiji v anatomiji — sestavka, ki je pri nas prvi opozoril zdravnike na znatne spremembe v mednarodnem anatomskem besedju in izrazju. Sestavek je prevel avtorjev sin cand. m.d. Mirko Černič. Ne le za praktičnega zdravnika, marveč tudi za laika imajo pomen in vrednost »Kraji ali mesta na človeškem telesu« (regiones corporis humani), risbe teles in telesnih delov s slovensko, latinsko in nemško oznako, takisto seznam nekatere bolniških in zdravniških potrebščin z njih slikami.

Besednjak sam je sestavljen tako, da sledi tuji besedi najprej (v mnogih primerih) nje etimologija, nato pa slovenski izraz, dostikrat s sinonimi in izvedenkami. Slovenske besede so razložene s tujimi, v številnih primerih pa so tudi na kratko pojasnjene, tako da je »Klinični besednjak« marsikateri majhen leksikon medicinske znanosti. Slovenski izrazi so razloženi z nemškimi in latinskimi, tako da je odpravljena slehern negotovost glede njih pravičnega pomena. Pisec je šel v izbiro besedja in izrazja dokaj široko in pritegnil tudi izreke, ki ne solijo v ožjo medicinsko terminologijo, marveč imajo širši pomen za

